

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА І ДИЗАЙНУ
КАФЕДРА ДИЗАЙНУ

«Допущено до захисту»
Завідувач кафедри дизайну
Віктор КАРПОВ
Протокол засідання кафедри
№ 6 від 17 листопада 2025 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**Дизайн в освіті: розробка друкованого ілюстрованого
видання для дітей і підлітків про правила дорожнього руху**

Спеціальність 022 Дизайн
Освітня програма 022.00.04. Комунікаційний дизайн і територіальна
айдентика
Другий (магістерський) освітній рівень

Здобувачка
Рульова Єлизавета Вікторівна
група КДТАм-1-24-1.4д
Керівник
Бровченко А. І.
Рецензент _____

Київ – 2025

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДИЗАЙНУ ДИТЯЧИХ ВИДАНЬ З ПРАВИЛ ДОРОЖНЬОГО РУХУ.....	10
1.1. Особливості дизайну дитячих друкованих ілюстрованих видань в історичному контексті.....	10
1.2. Тенденції в ілюструванні друкованих видань для дітей про правила дорожнього руху.....	20
1.3. Аналіз графічної стилістики друкованих видань для дітей про правила дорожнього руху.....	30
Висновки до розділу I.....	37
РОЗДІЛ II. ДОСЛІДЖЕННЯ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ.....	38
2.1. Сприйняття друкованої візуальної інформації дітьми різних вікових груп під час навчання.....	38
2.2. Особливості візуалізації інформації для навчання безпечної поведінки дітей під час дорожнього руху.....	49
2.3. Сучасні матеріали і технології для друкованих ілюстрованих дитячих видань.....	54
Висновки до розділу II.....	59
РОЗДІЛ III. СТВОРЕННЯ ІЛЮСТРОВАНОВОГО ВИДАННЯ ПРО ПРАВИЛА ДОРОЖНЬОГО РУХУ.....	61
3.1. Розробка дизайн-концепції друкованого ілюстрованого видання для дітей про правила дорожнього руху.....	61
3.2. Створення графічної пропозиції дизайну друкованого ілюстрованого видання для дітей про правила дорожнього руху.....	62
Висновки до розділу III.....	68

ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	72
ДОДАТКИ.....	79

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню важливості візуалізації навчальної інформації та розробці дизайн-концепції друкованого ілюстрованого видання для дітей і підлітків про правила дорожнього руху (ПДР). У дослідженні проведено комплексний аналіз особливостей оформлення дитячих навчальних видань та історичне становлення на ринку освітніх матеріалів із правил дорожнього руху. Проаналізовано теоретичні та психологічні аспекти сприйняття візуальної інформації дітьми, встановлено вимоги до посібника як до навчального видання, де ілюстрації повинні містити прості аналогії та мнемотехнічні прийоми для полегшення розуміння складних правил. Дослідження обґрунтувало необхідність активного розвитку пізнавального інтересу учнів через інтерактивні елементи та адаптацію дизайну до їхніх психофізіологічних особливостей, що підтверджено результатами власного опитування цільової аудиторії. Розроблено концепцію видання для дітей середнього шкільного віку від 8 до 15 років із використанням сучасного графічного стилю та колірного кодування сторінок для полегшення у ньому навігації. Встановлено практичні критерії, дотримуючись гігієнічних вимог щодо оформлення дитячих навчальних видань. Фінальний проєкт реалізовано у форматі інтерактивного посібника про дорожні знаки з елементами для дописування, що забезпечує перетворення книги на ефективний інструмент формування відповідальної поведінки на дорозі.

Ключові слова: графічний дизайн, візуалізація інформації, дитяче друковане видання, правила дорожнього руху, психологія сприйняття.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ Рульова Є. В.

ABSTRACT

The qualification work is devoted to the study of the importance of visualization of educational information and the development of the design concept of a printed illustrated publication for children and teenagers about traffic rules. The study carried out a comprehensive analysis of the design features of children's educational publications and the historical development of educational traffic rules materials on the market. The theoretical and psychological aspects of children's perception of visual information are analyzed, the requirements for the manual as an educational publication are established, where the illustrations should contain simple analogies and mnemotechnical techniques to facilitate understanding of complex rules. The study substantiated the need for active development of students' cognitive interest through interactive elements and adaptation of design to their psychophysiological features, confirmed by the results of our own survey of the target audience. The concept of the publication for secondary school children from 8 to 15 years old has been developed using a modern graphic style and color coding of pages to facilitate navigation in it. Practical criteria are established complying with hygienic requirements for the design of children's educational publications. The final project is implemented in the format of an interactive guide to road signs with elements for posting, which ensures the transformation of the book into an effective tool for forming responsible behavior on the road.

Keywords: graphic design, visualization of information, children's printed publications, traffic safety rules, psychology of perception.

ВСТУП

Актуальність теми: Високий рівень дитячого травматизму та значна кількість смертельних випадків на дорозі є актуальною соціально-психологічною проблемою. Ця проблема викликає занепокоєння і потребує ефективних методів розв'язання. Одним із них пошук нових підходів до освітнього процесу. Сучасна освіта потребує інноваційних методів, які роблять процес навчання дітей правилам дорожнього руху більш цікавим і доступним для учнів різного віку [29].

Оскільки автомобільний рух є важливою складовою частиною сучасного життя, то знання ПДР для дітей є критично важливим для забезпечення їхньої безпеки на дорозі та зменшення кількості дорожньо-транспортних пригод (ДТП). Дослідження показують, якщо навчання ПДР почнеться в ранньому віці, то ймовірність того, що діти будуть відповідально ставитися до правил дорожнього руху в майбутньому, суттєво зросте. Формування у дітей відповідних знань та відповідальної поведінки на дорозі, сприятиме підвищенню їхньої безпеки.

Як показують результати досліджень, проведених серед учнів середніх класів, 60% з них найкраще запам'ятовують інформацію через зір, 20% - за допомогою слуху, а решта 20% потребують записувати почуте або застосовувати знання на практиці [35]. Більшість існуючих посібників з правил дорожнього руху (ПДР) мають одноманітний та нудний дизайн, що складається здебільшого з суцільного тексту та застарілих зображень, що ускладнює засвоєння матеріалу, навіть для дорослих учнів. Такий підхід не відповідає сучасним вимогам до навчальних матеріалів, які повинні бути візуально привабливими та інтерактивними. Постає необхідність осучаснення дизайну навчальних матеріалів для стимулювання інтересу дітей до вивчення теми ПДР. Це перетворить вивчення правил із обов'язку на бажану активність.

Крім того, більшість доступних посібників з ПДР не враховують специфіку навчального процесу. Вони структурно повторюють офіційну послідовність правил, що змушує викладачів автошкіл самостійно адаптувати

матеріал, змінюючи порядок тем і розділів. Це не лише ускладнює процес навчання, але і знижує ефективність викладання. Наприклад, всі групи дорожніх знаків, з яких починається вивчення правил в автошколі, зазвичай представлені у фінальних розділах офіційно затверджених правил. Таке розташування розділів затрудняє їх вивчення на початкових етапах самостійного навчання. Знайомство з правилами дорожнього руху з молодшого віку не тільки полегшить подальше навчання в автошколі у ролі водія, але і сприятиме формуванню культури безпечної поведінки у ролі пішохода.

Розробка дизайну ілюстрованого посібника з правилами дорожнього руху, який дозволить зробити його більш доступним, зрозумілим і цікавим для дітей та підлітків, буде важливим кроком до вдосконалення процесу навчання ПДР. Таким чином, обрана тема нашого дослідження є актуальною в наш час.

Стан наукового вивчення теми: Українські педагоги та науковці, такі як О. О. Бариш, наголошують на необхідності постійного вивчення правил дорожнього руху протягом усього часу навчання в школі, адаптуючи методику подання інформації до віку учнів. І. О. Колосок у своїх дослідженнях підтверджує, що студенти стикаються із труднощами у вивченні правил дорожнього руху, оскільки не мають належного підготовчого досвіду та пізнавального інтересу до вивчення дорожніх правил. Важливість оформлення навчальних та пізнавальних видань для дітей активно досліджується та налічує багато праць таких авторів як Т. С. Шинкар, Н. М. Миколаєнко, Л.О. Котлової та інших. Однак, питання проєктування візуальної цілісності дитячих посібників про правила дорожнього руху розглядається поодиноким. Відсутність детальних наукових праць на тему візуалізації інформації конкретно для навчання дітей безпеці на дорозі підкреслює актуальність подальших досліджень.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційну роботу виконано на кафедрі дизайну факультету образотворчого мистецтва і дизайну Київського столичного університету імені

Бориса Грінченка. Робота є частиною наукової теми кафедри дизайну «Сталий розвиток суспільства та дизайн-діяльність у просторі айдентики територіальних громад», що передбачає проведення досліджень у сфері культури, мистецтва і дизайну та суміжних областей знань, презентацію результатів на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях, публікацію на шпальтах фахових видань, керівництво студентськими творчими та науковими студіями і гуртками, написання випускових кваліфікаційних робіт першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти (протокол засідання кафедри дизайну від 05.02.2025 р. № 5).

Метою кваліфікаційної роботи є розробка друкованого ілюстрованого видання для дітей і підлітків про правила дорожнього руху.

Із мети випливають **завдання**:

1. Виявити особливості розвитку дизайну друкованих ілюстрованих видань для дітей.
2. Проаналізувати дизайн існуючих друкованих ілюстрованих видань для дітей про правила дорожнього руху.
3. Виявити особливості сприйняття візуальної інформації дітьми різних вікових груп під час навчання.
4. Дослідити особливості візуалізації початкової інформації для формування у дітей безпечної поведінки на дорозі.
5. Розробити дизайн-концепцію друкованого ілюстрованого видання для дітей про правила дорожнього руху.

Об'єкт дослідження: дизайн друкованого ілюстрованого видання для дітей.

Предмет дослідження: розробка цікавого і мотивуючого друкованого ілюстрованого видання для дітей і підлітків про правила дорожнього руху.

Теоретичне значення: результати проведеної роботи конкретизують загальні принципи графічного дизайну та візуалізації складних навчальних повідомлень, адаптуючи їх до специфіки видань про правила дорожнього руху

для дитячої аудиторії. Напрацьовані результати можуть бути використані у подальших дослідженнях з комунікаційного дизайну в освіті та розробки дидактичних матеріалів для соціально важливої літератури.

Практичне значення: розроблений проєкт можна використовувати для розповсюдження, навчання і викладання у навчальних закладах, в автошколах, та для домашнього навчання.

Методи дослідження: Здійснено теоретичний аналіз літератури та джерел для вивчення історії, функцій та сучасного позиціонування дитячих навчальних видань про правила дорожнього руху. Метод візуального аналізу застосовано при вивченні зовнішнього вигляду аналогічних видань та визначення їх графічних та стилістичних особливостей. Метод аналізу і синтезу використано при застосуванні знань про візуалізацію навчальної інформації з метою створення нового оригінального макета видання. Метод проєктування відігравав безпосередню роль при створенні візуального оформлення видання, до якого належить вибір формату носія, структурування інформації для змісту видання, пошук композиційних рішень для представлення інформації, підбір колірної гами та техніки виконання проєкту.

Апробація результатів дослідження. Матеріали кваліфікаційної роботи обговорювались на засіданнях кафедри дизайну факультету образотворчого мистецтва і дизайну Київського столичного університету імені Бориса Грінченка та на практичних заняттях під час освітнього процесу.

Здобувачем вищої освіти оприлюднено результати дослідження на конференції:

1. Рульова Єлизавета. Осучаснення дизайну навчальних матеріалів для дітей про правила дорожнього руху. *Сталий розвиток суспільства та дизайн діяльність у просторі територіальної айдентики*. Збірник матеріалів науково-практичної конференції, м. Київ. 16-17 квітня 2025 року / Ред. кол.: В.В. Карпов (голова), О.В. Ковальчук, О.В. Головка та ін. Київ : Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, 2025. С. 156-158.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків із загальним обсягом 90 сторінок.

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДИЗАЙНУ ДИТЯЧИХ ВИДАНЬ З ПРАВИЛ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

1.1. Особливості дизайну дитячих друкованих ілюстрованих видань в історичному контексті

Історія графічної оповіді простежується ще з найдавніших малюнків на стінах печер, які тішили людей різного віку. В той час зображення були одним із найважливіших засобів передання інформації, про що також свідчать гробниці Стародавнього Єгипту та стіни Помпеї. Вважається, що найстаріша збережена «ілюстрована книжка» – це єгипетський сувій папірусу, датований приблизно 1980 роком до н. е. Сам факт, що він дожив до наших днів, закопаний у пісок, свідчить, що такі недовговічні артефакти існували впродовж тривалого часу [27].

Книгодрукування має насичену історію та різні етапи розвитку і становлення. Невід'ємною частиною цього процесу є друкована продукція для дитячої аудиторії. Дитячі видання – це важливий засіб виховання, який сприяє всебічному розвитку та формуванню особистості. Вони активно взаємодіють із такими сферами життя як освіта, наука і культура. Розвиток дитячого книгодрукування, зокрема ілюстрованих видань, є тривалим і складним. Із винайденням Йоганном Гутенбергом друкарського верстата в XV ст., вдалося вперше механізувати друкарський процес. Цей винахід став початком сучасної друкарської видавничої справи [36].

За даними Британської енциклопедії, першим ілюстрованим виданням для дітей вважається книга «Orbis Sensualium Pictus» (Світ чуттєвих речей у малюнках) 1658 року, письменника чеського походження Яна Амоса Коменського. Видання, оригінально видане латиною та німецькою, було перекладено багатьма мовами і мало статус найпопулярнішого підручника в Європі. Зміст книги подано у формі діалогу вчителя з хлопчиком, який прагне здобути знання. Підручник орієнтований на вивчення мови й охоплює широке коло тем, включаючи як вивчення звуків тварин, так і розділи про філософію,

теологію, біологію та інші науки. Книга налічує 150 малюнків, що зображують повсякденні дії, такі як пивоваріння, догляд за садом та худобою. Ця книга стала революційною у сфері освіти, оскільки в ній свідомо використовувалися зображення для дитячого навчання. На відміну від інших трактатів про виховання та граматичних посібників, вона спрямована безпосередньо на зацікавлення молоді до навчання [49][48].

Ілюстрації вже давно стали невід'ємною частиною дитячої книги. Від найперших днів дитячої літератури до сьогодення ілюстрування зазнало значної еволюції, відображаючи зміни суспільних цінностей, технологічні досягнення та унікальне бачення незліченних талановитих художників. Ілюстрація є важливим компонентом книги і має подвійний характер. З однієї сторони, вона є візуальною інтерпретацією літературного тексту, як додатковий елемент. З іншої сторони – це повноцінний жанр образотворчого мистецтва, який виступає ще одним способом прочитання тексту, а не лише прикрашанням.

Історія розвитку ілюстрації та історія книги є взаємопов'язаними процесами. Н. М. Миколаєнко виділяє п'ять історичних етапів у становленні дитячого книготворення в Україні [23]:

Перший період – зародження процесу книготворення (час до 1450 р.).

Другий період – виникнення та поширення друкарства (перша половина XV ст. – кінець XVII ст.).

Третій період – становлення та урізноманітнення дитячих видань (XVIII ст. – XIX ст.).

Четвертий період – дитячі освітні видання радянського періоду (1917 р. – 1991 р.).

П'ятий період – розвиток дитячих освітніх видань незалежної України (1991 р. – до нині).

Розглянемо особливості дизайну ілюстрованих дитячих видань протягом цих періодів в Україні та світі.

Першому етапу, до появи друку, характерний первісний пошук способів збереження інформації. Прагнення давніх суспільств зафіксувати й поширити тексти призвело до створення прототипів книги. Записи робили на стінах, камінні, пальмовому листі, бамбуку, дерев'яних дошках, шовку, металі, шкірі. В залежності від матеріалів книгу створювали у формі глиняної таблички, папірусного сувою, воскової таблички, пергаменної та паперової рукописної книги. Потреба у взаємодії тексту і зображення проявилась у рукописній книзі, а саме у давньоєгипетських сувоях, античних кодексах, розкішних книгах готики і Ренесансу, створених у монастирях [16].

Другий етап це поширення друкарства завдяки винайденню друкарського верстата у XV столітті. Перші друкарські цехи видавали книги для потреб церкви. Проте, спрощення виробництва поступово призвело до урізноманітнення тематики видавничої продукції. Почали з'являтися наукові та навчальні видання.

У цей період надруковано першу кириличну книгу для дітей – «Буквар» Івана Федорова, виданий у Львові в 1574 році. Сторінки видання були оздоблені рослинними орнаментами, але не мали великих ілюстрацій. Друге видання «Букваря», опубліковане в Острозі у 1578 році, мало яскравіше оформлення. Крім заставок та кінцівок, з'явилися орнаментальні буквиці та заголовки. Видання повторювало структуру першої частини, але містило як слов'янські, так і грецькі тексти [10].

Третій етап XVIII-XIX століття характеризується активним становленням та розвитком дитячих видань. Відбувається урізноманітнення їхніх форматів, тематик і жанрів, поміж вже існуючих абеток та граматик. Наприклад, поява перших дитячих книг із картинками, природничих енциклопедій, словників, мистецьких журналів та газет із віршами, казками, розповідями. Над виданнями працювали автори дитячих текстів, художники, мовознавці, поліграфісти. У цей період поліграфія поступово відокремлюється від видавничої справи, що вказує на професійне ставлення до підготовки дитячих видань.

В Україні зароджується дитяча періодична преса із появою журналу «Домова шкілька» у 1854 році. Однак, до 1870-х років дитяче книгодрукування мало випадковий характер, одне видання могло належати одночасно до навчальної, пізнавальної та популярної літератури. Наприкінці XIX століття поступово відбувалося відокремлення дитячої книги від навчальної, а основна увага приділялася пізнавальній книзі. До традиційних форматів додалися збірники, вибрані твори, серійні видання та інтерактивні форми на приклади книжки-розмальовки [10].

У XIX столітті дитяча література стала окремим жанром, а автори та ілюстратори почали створювати твори, спеціально призначені для юних читачів. У цей період ілюстрації зазвичай створювали за допомогою техніки ксилографії, яка полягала у вирізанні зображень на дерев'яних блоках, а потім використанні їх для друку ілюстрацій на сторінках книги. Ці ілюстрації часто розфарбовували вручну, додаючи яскравих і привабливих візуальних елементів до оповідань. Вікторіанська епоха мала значний вплив на стиль і тематику ілюстрацій дитячих книжок цього періоду. Багато ілюстрацій відображали моральний і дидактичний тон того часу, а зображення були призначені для навчання дітей важливим урокам про належну поведінку та цінності.

Зародження у цей період прототипу сучасної дитячої книжки-картинки відображає геніальне поєднання малюнка й слова, небачене раніше. Там, де слова залишаються поза увагою, говорить малюнок. Там, де малюнки залишаються поза увагою, говорить слово. Це поєднання було радикальним відходом від попередніх зв'язків між візуальними та словесними текстами. Виникає графічний підтекст, який розширює, а не просто дублює чи прикрашає зміст розповіді, переданий письмовим словом [27].

На межі XIX-XX століть виник офсетний друк, який став найвигіднішим способом друку великих тиражів та надав можливість друку на різних типах паперу. Кольорові та чорно-білі ілюстрації почали активно розміщуватися на обкладинці, титульній сторінці, палітурці, форзаці, фронтисписі, шмуцтитулі,

на полях, виконувати роль ініціалів, заголовків і кінцівок. Графічні елементи, окрім оздоблювальних орнаментів, включали технічні допоміжні малюнки, такі як схеми, графіки та карти, що було важливим наприклад, в анатомічних чи ботанічних атласах та математичних книгах [1].

В Європі період із другої половини XIX до початку XX століття відомий як «золотий вік» дитячих книжок – час, що відзначився значним прогресом поліграфічних технологій, зміною ставлення до дитячої аудиторії та появою групи блискучих художників. Нову епоху ознаменували малюнки англійського художника-карикатуриста Джона Теннієла для книжки Люїса Керолла «Пригоди Аліси в Країні див» у 1865 році [27].

Із поступом техніки фотолітографії популярними стали густо нашаровані акварельні ілюстрації, які відкрили пору розкішних подарункових видань початку двадцятого століття. Впровадження кольорової літографії дозволило масово випускати книжки з яскравими повноколірними ілюстраціями, що зробило їх більш доступними. Рух «Arts and Crafts», який підкреслював цінність ручної роботи та важливість природи, мав значний вплив на стиль ілюстрацій цього періоду. Багато ілюстраторів надихалися ідеалами цього мистецького руху, створюючи зображення, що прославляли красу природи та радість дитинства. Період відзначається витонченими та деталізованими ілюстраціями із використанням акварелі, туші та пера. Завдяки майстерній роботі з лінією та кольором створювалися фантастичні образи, які ідеально відповідали сюжетам дитячої літератури. Найвидатнішим прикладом класичної дитячої ілюстрації цього періоду є казки про антропоморфних тварин, такі як «Казка про кролика Петрика», які допомогли закріпити ілюстровану художню літературу для дітей як окремий жанр.

Початок Першої світової війни мав глибокий вплив на тематику ілюстрацій дитячих книжок через спричинену жорстокість і руйнування. Попри жорстку економію та брак паперу, багато ілюстраторів прагнули до кольору і створювали зображення, що підкреслювали теми надії, стійкості та важливості збереження дитячої невинності в умовах війни. Ця зміна фокусу

продовжувала формувати еволюцію ілюстрацій дитячих книжок у наступні десятиліття [53].

Четвертий етап книготворення в Україні припадає на розвиток дитячих видань в радянські часи. Політика поширення ідеології та боротьби з неграмотністю зумовила попит на виробництво великої кількості листівок, плакатів, газет, підручників. Паралельно у Львові з'являються видавництва для дітей, які у своїх журналах закладають духовні та національні цінності. Ілюстровані періодичні видання «Дзвіночок» (1931 р.) та «Малі друзі» (1937 р.), матеріал яких був цікавим для дітей різних вікових груп, мали виховний, пізнавальний та розважальний характер. Різноманіття освітніх видань відтепер вимагало від редакторів знання дитячої психології та педагогіки [10].

У видавничій сфері того часу замість дизайнерів працювали «художники книги», що призводило до дисбалансу у пріоритетах оформлення. Основна увага була приділена створенню ілюстрацій та літерації в назвах книг, а верстка, вибір паперу та шрифтів залишалися на другому плані. Через такий підхід дизайн книги як цілісного об'єкта не вирізнявся оригінальністю. Книжка була інструментом пропаганди, а обмежений набір металевих гарнітур і дешевий папір робили ці видання невиразними [34].

Українські митці світового рівня, такі як Георгій Нарбут, Василь Кричевський, Микола Бутович та інші, впливали на формування візуальної мови книги. Багато з них працювали на перетині різних галузей – архітектури, образотворчого, плакатного мистецтва, скульптури, театру, кіно і навіть моди, що впливало на їхній підхід до оформлення книжок. Такий міжгалузевий підхід дозволяв експериментувати з ілюструванням книг, попри обмеження радянської влади [34]. Георгій Нарбут став професіоналом та реформатором книжкової справи. Художник зумів творчо переосмислити класичне мистецтво через призму модерну. Його роботам притаманний синтез народного мистецтва та елементів бароко у вигляді емблематичності, символізму та знаковості [16].

Починаючи з 1960-х років, книжкова графіка стала безпечним простором для мистецького руху шістдесятників, і дозволила йому зберегтися навіть до 80-х років. Багато художників, які через жорстку цензуру не могли втілювати свої ідеї на полотнах, знаходили себе у книжках. Особливо дитяча ілюстрація дозволяла митцям зосереджуватися на декоративних елементах і не підлаштовуватися під стиль соцреалізму. Надбання українського декоративного мистецтва перемістилися в ілюстрацію. Дитяча книга стала чи не єдиним способом для художників просувати свою творчість і заробляти гроші, тому зображення часто є домінуючим елементом в таких книжках. Велика частина ілюстрацій для дітей виконувалися у техніці ліногравюри. Художники зізнавалися, що робота у цій техніці оплачувалася значно вище, оскільки вимагала більше часу на підготовку форми для друку. Це створило унікальний та виразний стиль української графіки 1960-х років [17].

Протягом років дитяча книга не змінювала свою форму і складалася з книжкового блоку, палітурки та з'єднувальних елементів. Проте, видавництво «Веселка» пропонувало читачам концепцію книжок-іграшок, які тоді вже існували закордоном. Видавництво «Веселка», яке продовжує свою роботу з 1934 року, займало домінуюче положення на ринку дитячої літератури. У 1980-х роках асортимент ігрових книг розширився, почали з'являтися книжки-саморобки у вигляді іграшок та книжки-театри, . Такі ігри дозволяли дітям розвивати творчу фантазію і любов до праці, адже книжки потрібно було розмалювати і скласти у певну конструкцію. На відміну від звичайних книг, в ігрових виданнях велика увага приділялася художньому оформленню. Оскільки в поліграфічних іграх слово має менше значення, візуальне оформлення бере на себе головну інформаційну роль [10].

В середині XX століття піднесення модернізму та вплив авангардних художніх рухів призвели до більш експериментального та стилізованого підходу до ілюстрації. Багато європейських художників цієї доби поєднували елементи реалізму і фантазії, досліджували складне емоційне життя дітей та силу їх уяви. У американській ілюстрації починає підійматися тема

інклюзивності в дитячих книгах, адже ілюстратори почали зображати афроамериканських персонажів у повсякденних ситуаціях, що допомагало руйнувати расові стереотипи.

Експериментальний підхід спостерігається і у виконанні ілюстрацій. У XX столітті багато ілюстрацій виконано в різних техніках. Окрім традиційної графіки із використанням акварелі, вугілля, олівця або туші, набувають поширення техніки колажу та аплікації. Зображення створювалися за шматочків різних матеріалів, приклеєних до тканини, картону чи паперу. Доступ до найперших цифрових технологій дозволяв використовувати фотомонтаж, створюючи зображення шляхом поєднання декількох фотографій і додаткових графічних елементів. Однак фотомонтаж частіше використовувався для створення рекламних плакатів, ніж ілюстрацій [1].

П'ятий етап розвитку видавничої справи бере початок після здобуття Україною незалежності у 1991 році.

Стилістичні зміни в українському книжковому дизайні значною мірою були спричинені економічними факторами. Фінансова криза 90-х років і обмежене фінансування мистецтва призвели до закриття багатьох видавництв та книжкових магазинів. Ілюстрація майже зникає зі звичайної книги і залишається лише в дитячому сегменті [16]. Поява перших комп'ютерів та доступність комп'ютерної графіки відкрило дизайнерам необмежений простір для експериментів. Однак, за комп'ютерними програмами часто працювали програмісти, а не люди з художньою освітою. Це призвело до двояких наслідків, адже стало підґрунтям як для новаторства, так і для поширення непрофесійного дизайну, якому характерне надмірне використання цифрових спецефектів (обводок, тіней, непропорційних шрифтів) [34]. Незважаючи на перешкоди, книга шукає свою візуальну форму через переосмислення минулих традицій для потреб сучасного читача.

Згодом в Україні почали з'являтися перші приватні видавництва, які цінують свою репутацію і професійно ставляться до підбору графічних дизайнерів та ілюстраторів. Взаємозв'язок художніх знань і технологічних

можливостей став основою для створення сучасної української книжки. З плином часу український книжковий дизайн набуває самобутності та запозичує світові естетичні тенденції через розквіт Інтернету [34].

Після того, як книжковий ринок наповнився «хаотичним» дизайном, відслідковується тяжіння суспільства до мінімалізму. Обкладинки починають дотримуватися гармонійної кольорової ієрархії – один колір домінує, а інші доповнюють. Увага читача привертається за допомогою типографії і роботи з простором. Такий мінімалістичний дизайн вважають «європейським», тоді як український книжковий дизайн більш яскравий та різноманітний. За словами Марії Норазян, артдиректорки студії «Графпром», у вітчизняних виробників цілком нормальним є тяжіння до друкарських спецефектів, тому що український народ багато років не мав доступу до технологічних можливостей та ідейної свободи самовираження.

Незважаючи на світові тренди, ілюстрація залишається дуже потужною складовою української дитячої книги ще з радянського часу. Поява нових форматів, таких як графічні романи, комікси та гібридні дитячі книги, мала значний вплив на сучасну ілюстрацію. Щоб зацікавити молоду аудиторію, багато художників досліджують потенціал мистецтва візуальної розповіді. Ці книги часто порушують складні теми та питання, такі як історія, наука та соціальні проблеми, використовуючи поєднання тексту та ілюстрацій, або взагалі не використовуючи текст.

Різнманітність та репрезентативність стають дедалі важливішими в сучасних ілюстраціях, оскільки зростає усвідомлення необхідності створення книжок, що відображають досвід та ідентичність усіх дітей. Ілюстратори відіграють важливу роль, створюючи зображення, на яких представлені персонажі з різних расових, культурних та етнічних груп, а також діти з інвалідністю та з різних сімейних структур. Такий акцент на інклюзивності допоміг зробити дитячу літературу більш доступною та актуальною для дітей з різних верств суспільства.

На перетині XX-XXI століть відбувалася постійна еволюція ілюстрацій у дитячих книгах під впливом цифрових технологій, глобалізації, та зростаючим акцентом на різноманітності. Сучасні ілюстратори використовують широкий спектр стилів і технік, від традиційних ручних ілюстрацій до цифрового мистецтва та змішаних медіа, створюючи багатий і різноманітний візуальний ряд для юних читачів [53].

Із розвитком інформаційних технологій, на зміну звичайному друкованому виданню приходить електронне, що призводить до змін між книгою і читачем. Щоб конкурувати з цифровими медіа, видавництва почали розробляти інтерактивні та мультимедійні книги, які передбачають взаємодію з ілюстраціями, текстом, звуком та анімацією, або поєднують всі ці форми інформації. Такі формати набувають популярності через свою новизну і багатофункціональність. Однак, досліджуючи перспективи інтерактивної дитячої книги, Марія Єфімова підсумовує, що рано говорити про масові тенденції випуску таких форматів на українському ринку. Такі дитячі книги в Україні скоріше експеримент, аніж логічний етап розвитку дитячого книговидавання [11].

Цифрова дитяча книга, яку свого часу вважали загрозою для паперового попередника, виконала важливу місію – вдихнула нове життя в традиційну книжку. Щоб конкурувати з екранами, друковані книжки мусили стати більш привабливими фізично. Багато з них тепер можуть похвалитися рельєфним друком, тисненням і вибіркоким ламінуванням, їх друкують на якісному папері з яскравими додатковими кольорами, і це все в поєднанні задовольняє потребу у всебічному тактильному та естетичному сприйнятті книжки. На щастя для творців книжок, ілюстраторів, видавців і, найголовніше, дітей, усе це говорить про становлення нового «золотого віку» дитячих книжок. Поряд з усім цим, академічна зацікавленість у ролі дитячої книги продовжує зростати, стає більше міжнародних публікацій і конференцій як із прикладних досліджень, так і з нової теорії в галузі дитячої літератури [27].

Майбутнє ілюстрації дитячих книг формується складною взаємодією технологічних, соціальних та культурних факторів. Зростання цифрових інструментів відкриває нові можливості для створення більш інтерактивних зображень. Роль дитячої ілюстрації у формуванні грамотності та любові до читання залишається головним завданням. Оскільки дослідження продовжують демонструвати важливість раннього знайомства дітей з книгами, ілюстраторів закликають створювати цікаві, освітні та надихаючі візуальні матеріали. З огляду на майбутнє, ілюстрації й надалі відіграватимуть важливу роль у світі дитячої літератури [53].

1.2. Тенденції в ілюструванні друкованих видань для дітей про правила дорожнього руху

Історія навчальних матеріалів для молоді показує, як освіта з безпеки дорожнього руху еволюціонувала від технічної теми до соціальної, що безпосередньо вплинуло на дизайн та зміст видань.

З появою автомобілів, навчання водінню більше зосереджувалося на механічному обслуговуванні та базовому керуванні транспорту, а не лише на правилах дорожнього руху. Навчанням водіїв зазвичай займалися торговці автомобілями або громадські організації. Дорослі водії не завжди повинні були відвідувати заняття, але курси навчання водіїв стали обов'язковими для старшокласників, які хотіли керувати автомобілем. Зростання кількості аварій на дорогах швидко виявило потребу у стандартизації навчання водінню та правилам дорожнього руху.

Першим масовим виданням правил дорожнього руху прийнято вважати «The Highway Code» (Дорожній код) 1931 року, видане Міністерством транспорту Великобританії за участі Лондонської благодійної організації RoSPA (Royal Society for the Prevention of Accidents, Королівське Товариство із Запобігання Нещасним Випадкам) [39][52]. Це видання було 21-сторінковим буклетом і мало інформацію про дорожні знаки, світлофори, дорожню розмітку та додатки щодо технічного обслуговування транспорту, ліцензійних вимог та штрафів. Зміст першого супроводжувався чорно-білими технічними

ілюстраціями (див. дод. А, рис. 1-2). 1954 року «The Highway Code» було розширено до 32 сторінок, надруковано у кольорі (із використанням чорного, жовтого, червоного та блакитного) та доповнено новими ілюстраціями (див. дод. А, рис. 5-6). Наступне видання 1959 року відзначається більш деталізованими малюнками і зберігає використання насичених кольорів (див. дод. А, рис. 7-9). Версія 1968 року стала більш модернізованою і вперше використовувала 3Д-зображення, зменшуючи кількість фотографій та мальованих ілюстрацій (див. дод. А, рис. 10-12) [50]. Аудиторія книг була універсальною, ще не спрямованою конкретно на дітей, але завдяки ньому було встановлено концепцію друкованого посібника з правил дорожнього руху [46].

У той час як Велика Британія зосереджувалася на універсальному посібнику, інші країни розробляли книги спеціально для використання в старших школах.

До середини 30-х років Американська Автомобільна Асоціація (ААА) пропонувала курси для старшокласників і виступала за їх включення до навчальних програм державних шкіл. У 1920 році ААА розпочала програму «Патруль Безпеки» в американських та канадських школах, згідно якої старші учні допомагали молодшим переходити дорогу. Ці програми були частиною кампаній, які мали донести думку, що пішоходи несуть таку ж відповідальність за аварії, як і автомобілісти. Проте, патрулі безпеки впливали лише на поведінку учнів, але не навчали їх знанням про дорожній рух. У 1934 році професор Амос Нейхарт розробив першу стандартизовану програму навчання безпеки дорожнього руху, яка згодом стала частиною офіційної шкільної програми США. Відтоді освіта водіїв стала стандартною частиною навчання в державній старшій школі, яка передбачала поєднання навчання за столом і практики за кермом [38].

У 1935 році Американська Автомобільна Асоціація, яка мала моральні та грошові інтереси у зменшенні автомобільних аварій, опублікувала перший план курсу для вчителів старшої школи «Sportsmanlike Driving» на 50 сторінок

(див. дод. А, рис. 13-14). Незважаючи на велику кількість тексту, книга містить діаграми та чорно-білі карикатурні зображення, які допомагають запам'ятати інформацію, використовуючи гумор. Наприклад, текст «90% автокатастроф спричинені водієм» ілюстровано ситуацією, в якій персоніфікований мотор автомобіля звинувачує водія у безвідповідальності, адже сам мотор не здатен приймати рішення у керуванні авто. Інший текст «Пішоходи не носять обладунків» супроводжується малюнком лицаря зі списом, який намагається перейти дорогу (див. дод. А, рис. 15).

В 1936 році було видано набір із п'яти брошур «Sportsmanlike Driving»: водій; обов'язки водія та пішохода; здорова практика водіння; обов'язки суспільства і як керувати транспортним засобом. Брошури містили матеріал про безпеку пішоходів як з точки зору водія автомобіля, так і пішохода. Подібно до того, як водії повинні бути ввічливими до пішоходів, пішохід також потребує зміни ставлення до дорожнього руху. Лише пізніше, у 1947 році, брошури було зібрано в єдиний підручник «Sportsmanlike Driving» у твердій палітурці. Цей підручник з початкової освіти водіїв став результатом складних спільних зусиль багатьох педагогів, психологів, інженерів та представників автомобільної промисловості. Навчальний матеріал регулярно оновлювався протягом багатьох років і його останнє 15 видання наразі є офіційно схваленою програмою Американської асоціації освіти з безпеки дорожнього руху. Підручник використовувався на курсах навчання водіїв по всій території Сполучених Штатів. Інформаційне наповнення підручника переважно складається з тексту, але його супроводжують діаграми, таблиці, фотографії та малюнки. Намальовані ілюстрації балансують на використанні серйозних сцен та гумористичних сюжетів, де це потрібно.

Набір із п'яти брошур складав основу першого (1947), другого (1948) і третього (1955) видання підручника. У наступних виданнях мало що змінилося стосовно змісту підручника, лише деякі розділи було поміняно місцями. Візуальний компонент навчання був значно покращений завдяки додаванню кращої якості фотографій і графіки (див. дод. А, рис. 16-17). Графічні

зображення до 1950-х років показують, що підручник було написано для початківців-чоловіків. Хоча молоді жінки не були повністю виключені, проте вони недостатньо представлені як водії. І хоча видання 1965 року містило оновлені фотографії, діаграми та різнокольорові малюнки, жінки та меншини продовжували бути витісненими зі сфери автосправи. Відсутність репрезентації в підручнику суперечила заохоченню освітньої програми у отриманні водійських прав всіма громадянами.

У 1950-х роках багато державних середніх шкіл США пропонували курси водіння як частину навчальної програми. Ці заняття зазвичай зосереджувалися на правилах дорожнього руху, техніці безпечного водіння та порадах щодо технічного обслуговування транспортних засобів. У 1960-х роках навчальна програма почала розповідати про більше психологічних аспектів водіння, таких як втома, підвищена емоційність та вплив психоактивних речовин. Такі зміни у навчальному підході підкреслили формування відповідальної поведінки до водіння.

Сьоме видання «Sportsmanlike Driving» 1975 року усунуло більшу частину традиційного матеріалу. Деталі, характерні для ранніх видань, були скорочені до мінімуму, щоб максимізувати інтерес учнів, представляючи важливу інформацію чітким та цікавим способом. Видатною особливістю нового підходу в підручнику став акцент на обробці інформації та прийнятті рішень. Водії представлені не просто як маніпулятори транспортних засобів, а як реальні люди, які думають і приймають складні рішення в постійно мінливому дорожньому середовищі [45].

Освіта водіїв була стандартною частиною американських старших шкіл з 1930 до 1990 років, однак бюджет державних шкіл і недоліки навчальних програм перенесли навчання водіння в приватні школи.

На початку ХХ століття в багатьох країнах лунали пропозиції щодо запровадження дорожньої освіти, а коли дискусія дійшла до Швеції, були використані міжнародні зразки для наслідування. У 1934 році була створена національна організація сприянню безпеці дорожнього руху

(Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande, NTF), яка почала активно брати участь у навчанні дорожнього руху в школах. Було підготовлено багато навчальних матеріалів та організовано курси з навчання дорожнього руху для вчителів.

Запровадження в 1936 році обов'язкової освіти з дорожнього руху в шведських школах можна простежити через підручники і посібники для вчителів. Посібники були сповнені конкретних порад щодо того, як навчати дітей знанням про дорожній рух у різні шкільні роки. Використання підручників і книг було корисним способом отримати огляд різних ідей, щоб навчити дітей. Посібник для вчителів 1937 року про дорожньо-транспортну освіту (Trafikundervisning: handbok för lärare (1937), Навчання трафіку: посібник для вчителів) підіймає дискусію щодо причини дорожньо-транспортних пригод. Згідно з довідником, на кількість аварій могли вплинути чотири основні фактори: дороги, транспортні засоби, правила дорожнього руху та люди. Посібник дещо применшив роль трьох перших факторів і підкреслив роль людського фактору. Багато людей, як водії, так і пішоходи, просто не знали про дорожній рух. У пізнішому довіднику, опублікованому в 1963 році (Handledning i trafik undervisning (1963), Підручник з викладання дорожнього руху), незначне зменшення кількості дітей, які загинули в дорожньому русі за останні кілька років, було пояснено як ефект посилення пропаганди та освіти дорожнього руху. Посібники для вчителів також давали детальні поради батькам про важливість дорожньої освіти та необхідності співпраці батьків.

Частково зміст курсів полягав у тому, щоб навчити учнів про небезпеку дорожнього руху. Одним із таких способів була демонстрація статистики. Буклет, який використовувався в освіті дорожнього руху з 1930 року, цитував кількість людей, які гинули на дорозі за рік. Діаграма із зображенням різкого збільшення кількості смертельних аварій за 1908-1936 роки була використана в першому великому підручнику в 1937 році. Таким чином навчальні матеріали вказували на історичні зміни, підвищення ризиків сучасності та

нагадували, що дороги більше не придатні для ігор. Метою цього освітнього підходу було перетворити дорогу на простір, призначений для автомобіля, змушуючи пішоходів поступитися проїжджою частиною.

Шведський посібник для вчителів 1937 року запропонував інноваційний підхід до освіти із використанням засобів масової інформації для стимулювання інтересу учнів до знань. Рекомендовано заохочувати учнів колекціонувати газетні вирізки про ДТП. Вирізку можна використовувати для спільних обговорень в класі та візуального пояснення подій на дошці. Подібну тенденцію до включення медіалогіки можна помітити в іншому підручнику для дорожньої освіти, який був опублікований того ж року. Таке використання газетних вирізок як дидактичного матеріалу стало підходом, яке не мало прикладів в минулому. Пізніші підручники не використовують газету так само помітно, але загалом ЗМІ були важливими для привернення уваги до безпеки на дорозі та перетворенні дорожнього руху з технічної теми на суспільну проблему.

У дорожній освіті завжди домінував візуальний принцип. Книги приділяли велику увагу дорожнім знакам та інструкціям щодо світлофорів. Передача знань про такі речі є логічною, адже у XX столітті регулювання дорожнього руху здійснювалося за допомогою тихих візуальних способів комунікації: дорожніх знаків, світлофорів та мови тіла. Ці сигнали розроблені бути однозначними для сприйняття лише одним органом чуття – зором, оскільки змішування багатьох каналів інформації призвело б до плутанини та інформаційного перенавантаження. Задача стоїть лише в тому, щоб навчитися розшифровувати ці візуальні сигнали.

Набір дорожніх знаків, переданий у підручниках, охоплював набагато більше інформації, ніж використовували звичайні пішоходи і діти, оскільки багато з них були спрямовані на молодих водіїв. Тим не менш, ця інформація подавалася разом із тлумаченням сигналів світлофора та жестовими рухами. На відміну від тогочасних підручників, які друкувалися чорно-білими,

посібники з вивчення правил дорожнього руху мали виділятися яскравими кольоровими зображеннями світлофорів і дорожніх знаків [47].

Запит на перші ілюстровані видання для дітей молодшого віку визначає важливий історичний момент в навчанні безпеці на дорозі. Новий педагогічний підхід визначав, що для того, щоб діти дотримувалися правил безпеки, було б ефективніше змусити їх ідентифікувати себе з персонажами, які дотримуються цих правил.

Одним із перших ілюстрованих персонажів в дитячій літературі з безпеки дорожнього руху є Слон Елмер (Elmer the Safety Elephant), розроблений в Канаді 1947 року. Програма була розроблена поліцією Торонто і спонсорована місцевою газетою як відповідь на зростання кількості ДТП серед дітей. Талісман слона був обраний через вражаючу пам'ять цієї тварини, що підкріплювалося гаслом «Ми з Елмером ніколи не забуваємо». Оригінальний Елмер 1947 року був звичайним слоном, зображеним у профіль. Організатори відчули потребу у більш динамічному характері персонажа для привернення уваги дітей. Це призвело до ребрендингу персонажа у 1948 році художником Чарльзом Торсоном зі студії Уолта Діснея, який перетворив силует героя на приємне маленьке слоненя в костюмі (*див. дод. А, рис. 24*) [41]. З новим дизайном персонажа були розроблені буклети, плакати та книжки-розмальовки для наступних кампаній (*див. дод. А, рис. 25-27*). Повчальні матеріали були створені для поліції Торонто і розповсюджені через школи. Програма Елмера мала величезний успіх, адже у перший рік випадки дитячих ДТП в Торонто впали на 44%. За рахунок популярності персонажа в Торонто, у 1962 році Канадську раду з безпеки дорожнього руху попросили взяти на себе керування програмою на національному рівні [42]. Використання маски в дитячій освіті стало інструментом маркетингу, щоб продати безпеку дітям. Формування у дітей емоційного зв'язку з персонажем змінило їх ставлення до сприйняття дорожнього руху як нудного списку правил.

Британський персонаж Білка Tufty Fluffytail (Тафті Пухнастий хвіст), створений організацією RoSPA в 1953 році, допоміг мільйонам дітей дізнатися

про безпеку дорожнього руху у 1950-1990 роках. У 1961 році вплив кампанії зміцнився шляхом створення клубів Тафті – мережею місцевих груп безпеки дорожнього руху для дітей віком до п'яти років. На 1961 рік в межах клубів батькам було видано понад 30 тисяч книг про безпеку дорожнього руху. Для підтримки іміджу Тафті видавалися книги з оповіданнями, телевізійна реклама, комікси, настільні ігри, наклейки, книжки-розмальовки, листівки, та багато іншої продукції для дітей. Ребрендинг персонажа в 1979 та 1993 роках аргументовано необхідністю осучаснення зображення, але образ Тафті був настільки впізнаваним, що не потребував кардинальних змін (*див. дод. А, рис. 28*) [52].

Історії Тафті були першими збірками оповідань для масового ринку, присвячені безпеці дорожнього руху у Великобританії. Прикладами ілюстрованих дитячих книжок є «The Tufty Club Stories of Tufty Fluffytail and his furryfolk friends» (Історії Тафті та його друзів пухнастиків) та «Furryfolk Adventures» (Пухнасті пригоди) (*див. дод. А, рис. 29-32*). Це були 48-сторінкові книжки в м'якій обкладинці з яскравими ілюстраціями, на яких зображувалися Тафті та його друзі. Книги Тафті представляють стратегію на крок сильнішу, ніж буклети Слона Елмера, які надавали більш прямі повідомлення. Дітям було представлено не просто маскот, а цілий літературний антропоморфний всесвіт зі своїми казками.

Маскоти виявилися ефективними для залучення інтересу маленьких дітей, але цей підхід зазнавав невдачі з підлітками. Підлітки, які прагнули встановлення своєї дорослої ідентичності, вимагали іншого підходу, який був би середнім між дитячими ілюстрованими казками та навчальними посібниками для старших водіїв. Це призвело до використання ілюстрації у форматі коміксів.

Попереднім ілюстрованим виданням для молоді з використанням коміксів була серія 20-сторінкових кольорових буклетів 1947 року «How to Be an Expert Driver» (Як бути експертним водієм) (*див. дод. А, рис. 18-21*). Американська компанія Ford опублікувала серію буклетів, у яких кожне

видання показувало головного тест-пілота Ела Еспера, який пропонував молодим людям поради щодо безпечного водіння. Кожен буклет також містив численні посилання на функції безпеки в автомобілях Ford. До кінця 1940-х років Еспер був найкращим тест-пілотом Ford. Еспер, з'являючись у всьому коміксі, проводить читача знання як правильно і неправильно керувати автомобілем [40].

Аналогічним виданням із залученням відомої особи у ролі персонажа є буклет «How to Earn the Keys to Dad's Car» (Як отримати ключі від татової машини) 1966 року від компанії Ford (*див. дод. А, рис. 22-23*). Він містив поради як підліткам, так і батькам щодо безпечного та відповідального водіння, і особливо наголошував на використанні ременів безпеки. У буклеті була представлена Колетт Даут (Міс Підліткова Америка 1966 року та представниця підрозділу Ford з питань безпеки молоді). Автовиробники розповсюджували ці путівники серед старших шкіл, сподіваючись, що учні-водії колись стануть лояльними клієнтами компанії.

Система заходів «Green Cross Code» (Код Зеленого Переходу) була розроблена 1970 році у Великобританії для підвищення обізнаності про безпечну поведінку на дорозі для юних пішоходів. Це були шість порад для дітей для безпечного перетину дороги. Для просування програми було створено персонажа-супергероя Green Cross Man (Людина Зелений Перехід). На відміну від попередніх милих антропоморфних маскотів, впровадження супергероя було навмисною спробою зробити безпеку дорожнього руху крутою та захоплюючою для дітей. Особливістю стало розширення вікової аудиторії до підлітків через зображення супергероя як сильного надійного дорослого. Зелена кампанія тривала до 90-х років і використовувала різноманітні засоби поширення інформації. Найпопулярнішими медіа були фільми, мультфільми та серії коміксів всесвіту «Марвел» від громадської організації (*див. дод. А, рис. 33-34*). У них головний персонаж мав силу телепортуватися в будь-яке місце, де діти потребували навчання з безпеки пішоходів. Фірмовий слоган персонажа також вчив дітей відповідальності:

«Мене не буде поруч, коли ви переходите дорогу, тому користуйтеся правилом Зеленого Переходу». Результати кампанії Green Cross Code мали успіх, оскільки кількість дітей, які щорічно потрапляли у ДТП, скоротилася вдвічі [44][43].

Історія ілюстрованих видань з безпеки дорожнього руху це еволюція різних форматів, які розроблені на конкретну культурну та педагогічну потребу. Видання, які першочергово були розраховані на молодь і підлітків, перетворилися з універсального посібника правил на серії оповідань і коміксів для молодшої аудиторії. Аналіз глобальних тенденцій в ілюструванні матеріалів про безпечну поведінку на дорозі показав педагогічний зсув від дидактичного навчання до залученого досвіду дітей. Останні дослідження показують, що діти часто мають негативну реакцію на середовище, пов'язане із дорожнім рухом [57]. Автомобілі та складні споруди викликають страх, тоді як рослинність і тротуари сприяють почуттю безпеки. З цього випливає, що яскраві мультиплікаційні зображення є педагогічною стратегією. Вони абстрагують дітей від загрозливого середовища і створюють психологічно безпечний простір для навчання.

Сучасна світова практика підтверджує актуальність дорожньої освіти, адже благодійні організації продовжують випускати ілюстровані дитячі навчальні матеріали з правил дорожнього руху. Організація Road Safe NI у Північній Ірландії у 2021 році випустила комплексний посібник «Top Tips Street Smart, Road Safe Booklet» для розповсюдження у школах (*див. дод. А, рис. 35-36*) [54]. Книга являє собою 36-сторінковий посібник, який охоплює всі аспекти того, як діти можуть залишатися в безпеці будучи пішоходом, велосипедистом чи пасажиром. Метою організації є охоплення дітей і молоді для навчання їх безпеці дорожнього руху.

Організація MobileKids в Китаї має трохи іншу стратегію і демонструє тренд на вікову адаптацію видань, випускаючи книги для дітей різних вікових категорій (*див. дод. А, рис. 37*). Організація поділяє свої видані книги на групи для дітей 3-6 років та групи 7-10 років. До книг для молодших належать «Let's

Drive: The history of the automoric» (книжка-картинка) та «The Kid Lele Is a Car Enthusiast» (поп-ап книга). До старшої категорії відносяться тематичні оповідання про безпеку на дорозі «Adventures in Summer», «Incident During Holidays» та комікси «I Know How to Protect Myself» [37].

1.3. Аналіз графічної стилістики друкованих видань для дітей про правила дорожнього руху

Дизайн дитячих видань про безпеку – це баланс між привабливістю, щоб дитина взяла книгу до рук, та дидактичною точністю, щоб дитина запам'ятала правильну модель поведінки. На відміну від художньої літератури, де ілюстрація виконує переважно естетичну та розважальну функцію, у книгах з безпеки життєдіяльності графічна складова несе пряме дидактичне навантаження, стаючи інструментом навчання певної моделі поведінки. Друковані видання, від класичних підручників та енциклопедій до інтерактивних зошитів, воркбуків та постерів, залишаються впливовими елементами формування культури поведінки на дорозі, попри стрімку цифровізацію освіти. Проте їх ефективність безпосередньо корелює з тим, наскільки обрані дизайнерами стилістичні рішення резонують з психофізіологічними особливостями розвитку дитини.

У цьому розділі проаналізовано графічні особливості дитячих друкованих видань про правила дорожнього руху та безпеку на дорозі. Всі розглянуті приклади представляють матеріали, які може запропонувати сучасний український ринок для юних читачів.

«1000 та 1 поворот. Книга для сучасних дітей та батьків», 2015-2017 роки. Ця серія книг є благодійним проєктом, який безкоштовно розповсюджують в дитячих садочках і школах. У трьох частинах цієї книги авторка Ольга Дробишева доступно описує найчастіші дорожні ситуації та правила про безпеку на дорозі за допомогою захопливих історій. Правила дорожнього руху трансформовані у ритмічні віршовані рядки, тому рима дозволяє дитині запам'ятати алгоритм дій (наприклад, подивитися ліворуч-праворуч) на підсвідомому рівні. Гумористичний підтекст віршів знімає бар'єр

страху перед дорогою, замінюючи його на обережність. Після вірша слідує блок з поясненням, чому це правило або так працює. Авторка пропонує виконувати завдання на логіку та уважність. Включення рубрик з цікавими фактами про описані дорожні ситуації та про персонажів перетворює книгу з підручника на цікаву енциклопедію, що підвищує її цінність в очах дитини .

Формат книг квадратний, з м'якою обкладинкою. Ілюстрації цих книг кольорові, мають доволі високу деталізацію та виконані у скетч стилістиці. Кольорові заливки нагадують акварельні текстури. Також присутні зображення, які дитина має зафарбувати для виконання завдань. Колір тла сторінок відрізняється з кожним розворотом, але великі блоки тексту розташовані на білих висвітлених плашках. Персонажами книг є антропоморфні тварини (див. дод. А, рис. 42-44). Дизайн обкладинок всіх частин книг доволі неоднозначний, адже дитині може бути складно інтерпретувати побачене. Перша частина має темно-синю, майже чорну обкладинку, з білою назвою книги та двома великими помаранчевими очима внизу (див. дод. А, рис. 38). Лише перегорнувши обкладинку, на титульному аркуші можна побачити фіолетовий автомобіль з такими самими яскравими очима (див. дод. А, рис. 41). Тоді можна зрозуміти, що на обкладинці зображені фари, які світяться у темряві. Однак, є сумніви, що обкладинка є недостатньо привабливою для аудиторії молодших школярів і не відображає змісту видання. Обкладинка другої частини серії є більш відповідною до змісту, але такою ж асоціативною. Обкладинка так само має чорне тло, білий напис назви та білу пунктирну лінію дорожньої розмітки. Центром композиції є напис «БУМ!!!» у зеленій коміксній словесній бульбашці, що натякає на те, що далі на дорозі трапилося ДТП (див. дод. А, рис. 39). Третя частина серії книг відрізняється графічною стилістикою обкладинки від попередніх видань. Обкладинка має яскравий помаранчевий колір з патерном дорожніх конусів. Під назвою книги розташовані 3 жовті персоніфіковані літери з обличчями та одягом. Літери складають аббревіатуру БДР (Безпека Дорожнього Руху). Така

візуальна подача передає гумористичний жанр видання, але через це воно не сприймається так серйозно, як попередні (*див. дод. А, рис. 40*).

«Як дорогу перейти!», 2021 рік. Ця віршована книга для дітей до 8 років вчить користуватися світлофором для перетину дороги. Автор Олександр Зімба використовує для головних персонажів kota Мурчика та пса Бровка, які присутні в інших книгах про їхні пригоди. Характер книги максимально розважальний, адже більше зацікавлює спостерігати за персонажами, ніж реальними правилами. У фокусі композицій зображені саме антропоморфні герої, а не навчальні інструкції. Всі ілюстрації є розворотними, а під текстами віршів присутні білі розмиті пляшки. Ілюстрації виконані у традиційній техніці із використанням кольорових олівців та акварелі. Деталізовано промальовані персонажі балансують з простим фоном, тому не створюють візуального шуму, а навпаки підкреслюють естетичність рукотворної графіки. Кольори яскраві та не переначиснені, що є привабливим та безпечним для дитячого ока. Якість виконання ілюстрацій висока, але стилістика героїв та фонових об'єктів мало відрізняється від зображень початку 2000-х років (*див. дод. А, рис. 46*). Книга має 16 сторінок та м'яку обкладинку. Обкладинка зображує в центрі двох головних маскотів, kota і пса, у поліцейській формі, у ролі регулювальників (*див. дод. А, рис. 45*). Позаду них розташовано проїжджу частину, а над ними на розтяжки висить світлофор з очима, усмішкою та руками. Вже вдруге можна побачити, як у дитячих книжках елементи дороги персоніфіковані, але це викликає скептичне ставлення у педагогів. З однієї сторони, одухотворення неживих об'єктів привертає увагу дитини через інтерес до всього казкового. З іншої сторони, дитина має сприймати елементи дороги, такі як машини, знаки та світлофори як чіткі інструкції, а надання їм людських рис може викликати у дитини бажання сприймати правила недостатньо відповідально, і тільки викликати бажання гратися.

«Твої дороги: дорожня грамота», 2008 рік, видавництво «Росава-Н». Це посібник авторства професорки педагогічних наук та заслуженої діячки мистецтв України Анелі Обертинської. Його призначено для дітей молодшого

шкільного віку. У книзі розповідається про стародавні та сучасні дороги, подаються міфологічні та історичні сюжети, пов'язані з дорогами. Наведено правила поведінки дітей як пішоходів та пасажирів міського, залізничного, водного, повітряного транспорту та правила їзди на велосипеді. Книга знайомить маленького читача з законами вулиць, доріг, великих і малих автомагістралей. Посібник багатоілюстрований, що допомагає дитині розвивати увагу, прагнути до самостійності. Видання також визначене для вчителів, вихователів, батьків, для читання в колі сім'ї та позакласного читання для проведення занять з вивчення правил дорожнього руху. Книга налічує аж 112 сторінок з рівномірно розташованими текстами та ілюстраціями. Це суттєво відрізняє її від попередніх аналогів. Жанр книги набагато більш повчальний, тексти написані прозою.

На твердій обкладинці зображено двох дітей, хлопчика та дівчинку, які на асфальті малюють крейдою дорожні знаки різних категорій. Позаду них зображено проїжджу частину та місто. На зворотній стороні обкладинки переважає заливка тла блакитним кольором, і в центрі розміщено колажну ілюстрацію з різними видами транспорту: автомобіль з пасажирами всередині, велосипед, потяг, літак (*див. дод. А, рис. 47*). Всі персонажі в книзі це люди, а діти виглядають відповідно до віку, для якого призначене це видання, тобто 6-10 років. Книга має тонкий корінець, на якому червоним та зеленим кольором дублюється назва книги з лицьової сторони обкладинки. На форзаці розташована табличка зі знаками, які необхідно знати пішоходу, такі як пішохідний перехід, підземний та надземний переходи та двокольоровий світлофор для пішоходів (*див. дод. А, рис. 48*). В кінці посібника є сторінка зі змістом, де кожен розділ відрізняється кольором та має поруч з назвою унікальну піктограму. Ілюстрації імітують акварель та традиційну графічну техніку. Кольори яскраві, дотримання обмеженої кольорової палітри у малюнках відсутнє. Це допомагає краще зобразити різноманітні сюжетні ситуації, щоб дитині було цікавіше їх розглядати. Верстка тексту доволі пряма та примітивна, і через це більше уваги приділяється ілюстраціям. Кольорові

виносні елементи вгорі сторінок відображають назву розділу, а покажчики внизу сторінок вказують номери сторінок (*див. дод. А, рис. 49*).

«Дорожні знаки для юних пішоходів», 2012 рік. Цей альбом-розмальовка – посібник автора О. А. Тимовського та учбово-видавничого центру «Школяр» із серії «Правила дорожнього руху для дітей». У посібнику на 64 сторінки представлені основні знаки, які має знати маленький пішохід: попереджувальні знаки, заборонні знаки, знаки пріоритету, інформаційно вказівні знаки, деякі елементи дорожньої розмітки, номери екстреного виклику. Також у альбомі представлені різні завдання, на основі яких діти зміцнять свої знання ПДР. Цей посібник схвалений як у дошкільних, так і в загальноосвітніх навчальних закладах.

На м'якій синій обкладинці є жовта назва вгорі та підпис альбому-розмальовки внизу. По центру розташована пунктирна біло-червона рамка, всередині якої старша дівчинка та молодший хлопчик за руку переходять дорогу по зебрі. Позаду них розташований пейзаж міста. Навколо рамки з правого та лівого боку стовпчиками розташовані різноманітні дорожні знаки. Навколо рамки присутні птахи та равлики. На зворотній стороні обкладинки розташована інформаційна табличка зі всіма категоріями знаків. До кожної категорії в ряд наведено приклади чотирьох відповідних знаків (*див. дод. А, рис. 50*). Серійність графічного оформлення простежується у внутрішньому оформленні видання. Кожна сторінка має світло-жовте тло та біло-червону рамку, всередині якої на білому фоні розташовано тексти та ілюстрації. По нижньому краю кожної рамки є покажчик нумерації сторінок.

Концепція візуалізації інформації в цьому посібнику полягає у тому, що вгорі сторінки зображено знак, поруч з ним є його назва і значення. Під цією інформацією зображена кольоровий малюнок із наочним прикладом, де цей знак може бути розташований. На сусідній сторінці розвороту зображено те саме візуальне наповнення, тільки лінійно, без кольорів. Таким чином дитина може розфарбувати зображення за прикладом попередньої сторінки.

Ілюстрації виконані у цифровій 2Д графіці із яскравими кольорами, використовуючи градієнти та плавні переходи (*див. дод. А, рис. 51*).

«Подорож країною дорожніх знаків. Робочий зошит-посібник із наліпками», 2025 рік, видавництво «Ранок». Видання призначене для дітей 5-7 років, але зміст може бути корисним нагадуванням і для дітей середнього віку. Цей інтерактивний посібник у форматі стікербуку є ефективним інструментом для засвоєння та закріплення правил поведінки на дорозі. Завдяки своїй компактності та зрозумілій структурі, він ідеально підходить для розвиваючих занять вдома, у садочку чи школі. Видання містить 16 сторінок, наповнених яскравими ілюстраціями та 36 наліпок, які використовуються для виконання інтерактивних завдань. Діти в ігровій формі вивчають основні групи дорожніх знаків, сигнали світлофора та значення табличок до дорожніх знаків. Головна мета посібника це не лише надати базові знання з ПДР, але й розвинути в дитині уважність та навчити її аналізувати ситуації на проїжджій частині. Цей зошит стає незамінним помічником для дорослих, які прагнуть навчити дітей бути обережними.

Книга має всього 16 сторінок, але вони дуже інформаційно насичені. Стилiстика ілюстрацій виконана у векторній пласкій техніці, без додаткових текстур. Обкладинка книги зображує хлопчика і дівчинку біля перехрестя зі світлофором та дорожніми знаками (*див. дод. А, рис. 52*).. Позаду них розташовано машину та місто на горизонті. Зворотна сторона обкладинки має такий самий пейзаж, але по центру містить інформаційний блок тексту, який для приміткою для дорослих і дітей про важливість вивчення правил дорожнього руху. Таким чином книжка переконує, чому її потрібно купити. Внутрішній блок дотримується серійності в оформленні, адже кожна сторінка має сіру рамку, яка нагадує дорогу. В нижніх кутах сторінок є нумерація. Зміст зошита починається із надання інформації про групи дорожніх знаків, а вже далі розділи з вправами призначені кожній групі окремо. Назва розділу розміщена на кольоровій плашці вгорі сторінки. Плашки відрізняються кольором в залежності від розділу (*див. дод. А, рис. 53-54*).

Великі ілюстрації із зображенням локацій у зошиті відсутні. Акцент надається вигляду самих знаків, не вписаних в середовище. Візуально їх доповнюють ілюстрації персоніфікованих машин, але вони не відволікають від сприйняття умов завдань. Завдання пропонують дитині обмалювати та зафарбувати знаки, або накласти відповідну наліпку зі знаком на правильне місце. Аркуш із наліпками кріпиться у середині зошита на папері, який відрізняється від основного блоку. Незважаючи на назву, яка говорить про вивчення дорожніх знаків, в кінці зошита також є інформація про розпізнавання знаків світлофора та сигналів регулювальника.

Аналіз українських видань про безпеку дорожнього руху, випущених у 2008-2025 роках, виявляє як спільні тенденції, так і суттєві відмінності у дизайні та методиці. Спільним для всіх видань є орієнтація на молодший шкільний вік (5-10 років) та використання яскравої, насиченої, але безпечної для дитячого ока кольорової палітри, де яскрава естетика та гумористичний підхід застосовуються для зняття страху та залучення уваги. Проте видання суттєво відрізняються за жанром та підходами до ілюстрації. На основі детального аналізу графічних особливостей, дидактичного наповнення та стилістичних рішень популярних українських дитячих видань про правила дорожнього руху, можна стверджувати, що сучасна дитяча література про безпеку успішно поєднує інформування з розважальними форматами. Зразки, що використовують гумор, риму, скетч-ілюстрації та інтерактивні елементи, значно підвищують інтерес молодших читачів. Однак, викликом залишається пошук ідеального балансу між одухотворенням казкових персонажів та необхідністю сприймати елементи дорожнього руху як чіткі, недвозначні інструкції. Важливо відзначити, що проаналізовані видання стилістично та змістовно орієнтовані на молодший шкільний вік, тоді як український ринок відчуває дефіцит аналогічних посібників для старшої вікової групи дітей. У кінцевому підсумку, саме дидактично виважений дизайн, що резонує з психологією дитини, забезпечує перетворення книги з простого об'єкта уваги на ефективний інструмент формування відповідальної поведінки на дорозі.

Висновки до розділу I

У першому розділі кваліфікаційної роботи досліджено історію становлення дитячої ілюстрації та її нерозривний зв'язок із розвитком книгодрукування. Причиною популярності дитячої ілюстрації стало урізноманітнення форматів і жанрів дитячих книг, що сприяло професійному підходу до процесу їх оформлення. Дитяча ілюстрація має подвійний характер, адже одночасно є візуальною інтерпретацією тексту та повноцінним жанром образотворчого мистецтва. Встановлено, що графічна мова видання не просто дублює зміст розповіді, а розширює його. Активне становлення дитячих видань припадає на XVIII–XIX століття, коли виникає прототип сучасної книжки-картинки. У дизайні дитячої літератури митці використовували ілюстрацію як головний інформаційний інструмент. Технологічний прогрес дозволив активно використовувати кольорові зображення та інфографіку, що стало стандартом для навчальної літератури для дітей.

Завдяки історичному аналізу було виявлено, що дитяча друківана продукція завжди була важливим засобом виховання та всебічного розвитку особистості. Особливу увагу приділено еволюції навчальних матеріалів з безпеки дорожнього руху. Історія таких видань демонструє шлях від суто технічних інструкцій для водіїв до матеріалів, орієнтованих на дітей. Перші масові посібники 1930-х років були орієнтовані на дорослих водіїв та підлітків, які хотіли навчитися керуванню автомобілем. Запит на перші ілюстровані дитячі видання з'являється у кінці 1940-х років та орієнтується на навчання дітей безпеці на дорозі із залученням маскотів в навчальних програмах. Аналіз сучасного ринку у сегменті освітніх видань із ПДР показав проблему стильової та вікової прогалини. Виявлено відсутність освітніх матеріалів з ПДР, графічна стилістика яких була б адаптована для дітей середнього та старшого шкільного віку. Існуючий дизайн таких видань або занадто спрощений, орієнтований на дошкільнят, або занадто офіційний, призначений для дорослих. У результаті, важлива інформація залишається проігнорованою підлітками через візуальну невідповідність дизайну їхньому віку.

РОЗДІЛ II

ДОСЛІДЖЕННЯ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

2.1. Сприйняття друкованої візуальної інформації дітьми різних вікових груп під час навчання

В умовах сучасного освітнього процесу, якісні навчальні матеріали набувають важливого значення. Вони надають як комунікативний зв'язок між учнем та вчителем, так і мають наповнення для самостійного навчання. До таких ресурсів відносять усі джерела, що оптимізують подання інформації та її засвоєння. Такими матеріалами можуть бути підручники, плакати, таблиці, презентації, інфографіка, ілюстрації тощо. Для ефективного використання цих матеріалів у навчальному процесі, вони вимагають детальної розробки та планування. Основним документом, що регламентує дизайн та поліграфічне виконання дитячих книг в Україні є Державні санітарні норми і правила «Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей». Цей документ диференціює вимоги залежно від вікової групи, оскільки з віком змінюються зорові особливості дитини та швидкість обробки нею візуальної інформації.

За своєю конструкцією друковане видання може бути книжковим, журнальним, газетним, картковим, плакатом, поштовою карткою або книжкою-іграшкою. За цільовим призначенням для всіх друкованих видань існує 13 груп, починаючи від офіційних та наукових видань і закінчуючи літературно-художніми та рекламними. Центральне місце в освітній сфері займає навчальне видання. Це видання, що містить систематизовані відомості наукового або прикладного характеру, представлені у зручній для вивчення формі. Вони призначені для студентів та школярів різного рівня підготовки і включають навчальні програми, підручники, посібники та практикуми.

За цільовою аудиторією книжкові товари поділяють на шість основних категорій (наприклад, масові, бібліотечні, для службового користування, видання для людей з порушенням зору), де окремо виділяють видання для дітей та юнацтва. Через специфіку цієї аудиторії, такі книги вимагають

особливого художнього оформлення та поліпшеного поліграфічного виконання (якість шрифту, паперу та ілюстрацій) [9].

Ці видання можуть містити казки, художні та науково-популярні твори. Різноманіття тематики українських книг для дітей відображається у численних жанрах, таких як казки, вірші, міфи, науково-популярні твори тощо. За тематичною спрямованістю література може бути художньою, науковою, пізнавальною, розвиваючою та довідковою [21]. Видання для дітей та юнацтва мають надзвичайно широке тематичне розмаїття, що впливає на вибір художніх та ілюстративних рішень.

Класифікація видань для дітей здійснюється відповідно до вікової категорії, що є головним для дизайну та контенту. Виділяються чотири основні групи: діти до 6 років (дошкільний вік); діти від 6 до 10 років (молодший шкільний вік); діти від 11 до 15 років (середній шкільний вік); підлітки від 15 до 18 років включно (старший шкільний вік). До останньої категорії також відносять видання для абітурієнтів. Щодо гігієнічних вимог, то якщо видання призначене для двох або більше вікових категорій, його дизайн повинен відповідати вимогам, встановленим для молодшої з цих груп.

Ефективність сприйняття візуальної інформації залежить від відповідності дизайну віковій групі. Тому необхідно окреслити гігієнічні норми та вимоги до оформлення видань. Дотримання встановлених гігієнічних вимог є важливим для збереження зору дитини та мінімізації когнітивного навантаження під час читання. Існують чіткі заборони щодо оформлення навчальних матеріалів, а саме підручників та посібників, для всіх вікових груп, покликані мінімізувати зорове навантаження. У типографічних обмеженнях не допускається використання виворітного шрифту для основного та додаткового тексту, а також застосування кольорового тексту на кольоровому фоні. Заборонено використовувати кольоровий чи сірий фон у робочих зошитах та прописах на зонах для письма. Не дозволяється розміщувати текст на трьох та більше шпальтах. Крім того, конструкція блоку має бути надійною,

заборонено скріплення недбалим шиттям або безшовним клейовим скріпленням [25].

Найважливішим етапом розробки дизайну навчальної інформації є аналіз цільової аудиторії, що передбачає розуміння віку, досвіду та освітнього рівня учнів, оскільки дизайн має відповідати їхнім очікуванням. Дизайн для школярів вимагає створення позитивного досвіду та максимального залучення уваги. Тому рекомендується використовувати яскраву, насичену кольорову палітру. Візуальна структура продукту має бути простою, інтуїтивною та легкою для сприйняття. Текстова частина має бути мінімальною, набраною великим кеглем із достатнім міжрядковим та міжбуквеним інтервалом, уникаючи складних формулювань. Для молодших учнів важливою є інтерактивність із залученням ігрових завдань та вправ, які стимулюють активну участь у процесі навчання.

Зоровий апарат дитини перебуває у стані постійного розвитку до 10-12 років. Кришталик ока дитини є більш еластичним, але механізм фокусування швидко втомлюється при роботі з дрібними деталями або зображеннями з низьким контрастом. Ергономіка читання вимагає забезпечення таких умов, за яких око працює в зоні комфорту, мінімізуючи напругу.

Дослідження показують, що критичними параметрами для дитячого тексту є не лише розмір шрифту, але й довжина рядка, інтерліньяж та гарнітура. Довгі рядки змушують дитину частіше повертати голову або напружувати очі для утримання рядка, що призводить до втрати місця читання та зниження розуміння тексту. Оптимальна довжина рядка для читачів-початківців становить 8-10 слів, що відповідає куту центрального зору.

Дизайн для старших учнів орієнтується на більш складний та поглиблений контент, що відповідає їхньому освітньому рівню. Матеріали можуть включати деталізовані графіки, діаграми, таблиці, та більші обсяги тексту. Зовнішній вигляд матеріалів дозволяється робити більш формальним, але для забезпечення активної участі у навчанні варто зберігати інтерактивні елементи, такі як тести та вікторини.

При розробці матеріалів варто обов'язково враховувати різні стилі сприйняття інформації, оскільки частина учнів краще сприймає інформацію візуально, а інші – аудіально та практично. Крім того, позитивний вплив матиме вивчення національних, культурних та мовних особливостей, а також мотивації та інтересів цільової аудиторії.

Дизайнерські рішення мають чітко відповідати специфіці навчального предмета. Наприклад, для точних наук потрібна чітка структура з виділеними зв'язками між інформаційними блоками, при чому бажано мінімізувати або повністю виключити декоративні елементи та акцидентні шрифти. Матеріали для уроків, які потребують абстрактних та асоціативних навичок учнів, можуть бути більш гнучкими і включати велику кількість допоміжних ілюстрацій. У будь-якому випадку, матеріали повинні відображати сучасні наукові дані та методики виховання, відповідати поточним навчальним стандартам та вимогам освітніх закладів, а також потребують регулярного оновлення [20].

Під час будь-якого уроку мозок учнів піддається когнітивному навантаженню, оскільки вони одночасно сприймають інформацію візуально та на слух, намагаючись запам'ятати. Основна задача людей, які відповідають за освітній процес – максимально спростити обробку інформації дитиною. Щоб полегшити засвоєння нового матеріалу та уникнути перенавантаження, необхідно скоротити з навчальних посібників зайві слова чи надлишкову графіку. Крім того, для швидкого пошуку слід створювати інтуїтивну навігацію. Для цього інформацію слід організовувати за допомогою чітких заголовків, покажчиків та нумерації сторінок.

Гігієнічні норми шрифтового оформлення дитячих видань в Україні чітко розмежовані залежно від вікової категорії читача. Для дошкільнят до 6 років, книги яких часто призначені для читання з дорослими, вимагається використання найбільшого кегля 16-20 пунктів із рубленою, широкою гарнітурою, збільшенням інтерліньяжу мінімум на 4 пункти та довжиною рядка в межах 90-120 мм. Для молодшого шкільного віку 6-10 років розмір

шрифту зменшується до 14-16 пунктів при інтерліньяжі +2-3 пункти та довжині рядка 81-117 мм, при цьому шрифт має бути чітким та контрастним. Видання для середнього шкільного віку 10-14 років можуть друкуватися кеглем 10-12 пунктів з інтерліньяжем +2 пункти та рядком 90-126 мм, допускаючи використання шрифтів із зарубками. Нарешті, для старших підлітків стандарти наближаються до дорослих, кегль 9-10 пунктів, інтерліньяж +1-2 пункти та максимальна довжина рядка до 135 мм [25].

Вдалий підбір типографіки прямо впливає на читабельність тексту, допомагає виділити важливу інформацію та утримати читацький інтерес. Не існує універсального шрифту, але перевагу слід надавати чутким, простим гарнітурам із достатньою відстанню між літерами та рядками. Шрифти з тонкими або текстурними лініями, або сильним кутом нахилу, можуть ускладнити сприйняття тексту, особливо для молодших читачів. Для покращення структури необхідно виділяти заголовки та підзаголовки. Вони слугують орієнтиром для читача, допомагають у навігації тем. Слід уникати щільних блоків тексту, замінюючи їх на списки, маркери та піктограми для збільшення вільного простору сторінки. За необхідності, для виділення слова або словосполучення всередині блоку краще застосовувати жирне накреслення шрифту або підкреслення. При використанні кольорового тексту необхідно контролювати контрастність між текстом і фоном.

Згідно досліджень, кольори мають значний вплив на настрій та поведінку людини. Успішність продукту багато залежить від обраної палітри, оскільки підсвідоме судження про товар формується лише за 90 секунд, і до 90% оцінки базується тільки на кольорі.

Ілюстративний матеріал є потужним допоміжним інструментом для пояснення складних концепцій та значно підвищує інтерес до навчання. Зображення повинні бути чіткими, контрастними, та мати достатній розмір. За необхідності слід обрізати великі фотографії, залишаючи лише важливі елементи, про які йде мова в тексті. Варто слідкувати за зміною розміру

зображень, адже це може негативно вплинути на їхню кінцеву якість відображення [5].

С. Фіялка зазначає, що на відміну від навчальної літератури, яка засвоюється за шкільною програмою, пізнавальні книги читаються заради емоційного задоволення. У своєму дослідженні авторка виявляє безліч прийомів для контакту із читачами для утримання їхньої уваги у пізнавальній книзі для дітей [33].

Інтерактивність та фізична дія забезпечують пряму взаємодію дитини з виданням. Це дає дитині можливість покрутити, потягнути, розмалювати, розібрати модель або виконати завдання безпосередньо на сторінках. Інтерактивність може бути реалізована через наклейки, що вклеюються відповідно до змісту, або через завдання й експерименти, для виконання яких потрібні ножиці, клей та інші підручні засоби. Інтерактивність також передбачає завдання, які сприяють налагодженню міждисциплінарних зв'язків (наприклад, пошук схованих об'єктів на карті), що допомагає відійти від надмірної науковості. Для утримання уваги використовуються цікаві або невідомі факти про знайомі об'єкти. Ці факти перетворюють читання на відкриття. Діти легше сприймають складні явища через прості та відомі аналогії, що допомагає уникнути наукової перевантаженості.

Для стимулювання розумової активності застосовуються такі прийоми як наведення серії запитань для встановлення зв'язку між текстом і власним досвідом, тлумачення складних явищ на відомих моделях, пропозиції уявити альтернативні варіанти описаної ситуації, пояснення на дослідах для перевірки фактів та спростовування хибних уявлень через руйнування загальноприйнятих шаблонів.

Для емоційного впливу автор має звертатися до читача як до рівного, використовуючи діалоги і мовні конструкції на прикладі «уявіть», «давайте разом». Застосування гумору, лексичного розмаїття та інтригуючих заголовків допомагають захопити увагу читача. На противагу, слід уникати акцентування

на негативному контенті або такому, який може завдати психологічного дискомфорту.

Згідно цих засобів привернення уваги, автори мають бути оригінальними і не боятися експериментувати вводити захопливі сюжети, будувати цікаві аналогії, спростовувати усталені уявлення та використовувати гумор. Важливим є залучення читача до самостійного пошуку. Запитання мають спонукати дитину до формулювання власних висновків. Такий підхід надихає читача пройти власний шлях пізнання [33].

Для покращення запам'ятовування інформації у дитячих виданнях застосовують технологію мнемоніки. Ця сучасна навчальна технологія спрямована на покращення навчання завдяки асоціаціям. Розвиток можливостей пам'яті найефективніший у дошкільному віці, і саме тут мнемотехніка є потужним засобом. Ці прийоми покращують пам'ять та допомагають дисциплінувати дітей, навчаючи їх основним нормам і правилам поведінки.

У роботі з текстовою інформацією, яку дітям зазвичай запам'ятовувати найскладніше, застосовують наступні методи: піктограма – схематичне зображення абстрактної або образної інформації, за допомогою спрощених малюнків (образних, буквених чи цифрових); аналогія – знаходження спільних ознак, властивостей або тенденцій між інформаційними одиницями, які потрібно запам'ятати; синтез – об'єднання незалежних інформаційних одиниць у єдиний інтегральний образ із загальним асоціативним зв'язком; сюжет – створення асоціацій зі складним значенням; фонетична асоціація – для невідомого слова добирається співзвучна частина, яка пов'язана з його лексичним значенням; кольоровий акцент – виділення інформації яскравим кольором для привернення уваги [30].

Використання ілюстрації значно полегшує сприйняття та розуміння матеріалу, оскільки схеми часто можуть передати зміст чіткіше, ніж вербальні описи. Ілюстративний матеріал має бути яскравим та чітким і відрізнятися в залежності від читацької аудиторії. Для молодшого віку зображення мають

бути простими для сприйняття, складатися зі знайомих елементів, мати базову форму, схожу на реальний об'єкт. Композиція статична, персонажі часто розташовані в центрі. Для середнього віку ілюстрації стають більш детальними та складними. Композиція набуває динамічності та асиметричності, використовується ширша палітра кольорів і відтінків [14].

Формування інтересу до читання у дітей залежить від використання ефективних методичних підходів та організації відповідного середовища. Діти молодшого шкільного віку найкраще сприймають текст на емоційному рівні. Тому твори, що містять яскраві образи, динамічний сюжет та емоційне наповнення, є основою для розвитку особистості та пізнавальної активності. Сучасний підхід вимагає від нових книг відображати реалії сучасного світу, містити героїв, близьких дітям за переживаннями, а також відповідати принципам інклюзивності та культурного розмаїття. Залучення дітей до активного сприйняття тексту здійснюється через інтерактивні методи взаємодії. Окрім методів опрацювання текстів з вчителем з розігруванням сценок від прочитаного, пропонується покрокове опрацювання довших текстів з обговоренням важливих моментів. Все більше у навчальну діяльність пропонують інтегрувати жанр книжок-картинок. Цей жанр, де ілюстрації є не лише доповненням, а й самостійними носіями змісту, набуває поширення. Аналіз зображень розвиває у дітей навички читання візуального тексту [24].

Формування стійкого читацького інтересу дитини неможливе без організації відповідного середовища, яке охоплює і навчальний заклад, і дім. Створення книжкових куточків з різноманітною літературою, забезпечення вільного доступу до книг, які відповідають віковим особливостям, використання інтерактивних книг та яскравих обкладинок. На формування інтересу позитивно впливає впровадження традицій спільного читання в сім'ї, наприклад, перед сном. Читацька культура сім'ї та приклад батьків суттєво впливають на формування інтересу, тоді як відсутність позитивного ставлення до книг у найближчому оточенні значно ускладнює цей розвиток. Необхідно організовувати зустрічі з батьками, присвячені значенню читання, створювати

спільні читацькі проєкти та проводити сімейні конкурси, де діти діляться враженнями від прочитаного [24].

Поняття «читацький інтерес» трактується як вибіркове ставлення особистості до певного змісту чи виду літератури, що мотивоване потребами та емоційною привабливістю. Уроки роботи з дитячою книжкою мають вирішальне значення для формування цього інтересу. Однак аналіз стану читання молодших школярів викликає занепокоєння, адже значна частина учнів читає повільно, через що їм важко виокремити головне в тексті. Внаслідок цього діти втрачають інтерес до читання та навчання загалом, хоча навички швидкого й осмисленого читання є необхідними для засвоєння будь-якого шкільного предмета. У дослідженні Трункової В. половина опитуваних учнів не виявляли читацький інтерес через невміння читати, а інша половина дітей відповідали про відсутність стимулюючого об'єкта у вигляді малюнка або візуального образу. У висновку, одне з методичних завдань для вирішення цих проблем включає наявність візуальної підтримки тексту. До нової інформації має додаватися малюнок для стимуляції зосередження уваги. Діти охоче читають короткі фрагменти тексту з відповідною ілюстрацією, яка дає змогу перепочити [31].

Стосовно дітей старшого шкільного віку і підлітків, їхній пізнавальний інтерес не є головним стимулом до читання, особливо науково-популярної літератури. Насправді, підлітків до читацької активності спонукають мотиви, серед яких часто домінують зовнішні потреби, такі як отримання вищої оцінки або завоювання авторитету в класі. Дослідження Ю. Стадницької підтверджує, що підлітки здебільшого читають заради прагматичної мети – здобути інформацію для покращення шкільних результатів. Ця актуальна потреба є джерелом їхньої читацької активності, проте вона згасає одразу після досягнення поставленої мети. Така читацька активність, яку можна визначити як примусове читання, вкрай негативно позначається на її якості. Знання, здобуті лише для відтворення на уроці, або залишаються у довгостроковій пам'яті, або одразу забуваються. Стимул примусового читання, не

підкріплений внутрішнім інтересом, діє лише до моменту закінчення навчання, після чого взаємозв'язок із книгою, як правило, припиняється. Це призводить до того, що читач стає лише споживачем інформації, пропускаючи повз себе корисний контент і втрачаючи здатність до аналізу та диференціації [28].

Сучасні видання пропонують гібридний та естетично привабливий підхід до навчальних матеріалів та пізнавальної літератури. Традиційно нехудожні книги для дітей асоціюються переважно з навчальними книгами, які доповнюють шкільні підручники та інші педагогічні видання. У деяких випадках вони прагнуть пом'якшити більш інструктивний характер навчальних книг, зосереджуючись на ігрових або інтерактивних аспектах і включаючи додаток із різними видами допоміжних завдань. Навчальні нехудожні книги зазвичай не вирізняються особливою увагою до естетичної якості видань. Перш за все, вони є дуже прагматичними та утилітарними і відповідають нагальній потребі зайняти та розважити дітей, одночасно навчаючи їх та розвиваючи їхні когнітивні навички. Втім, останні роки нехудожня література для дітей виходить за межі суто споживацького призначення. Видатні творці привносять у цей сегмент високий рівень оригінальності та естетики, властивий ілюстрованим книгам. Це проявляється у ретельній увазі до фізичного носія, оформлення додаткових елементів і загальної дизайнерської концепції видання. Ці особливості не тільки структурують нехудожню книгу з точки зору розповіді, але й включають інтерактивні елементи, що сприяють фізичній взаємодії між читачем та матеріальністю самої книги [51].

Існування багатьох гібридних книжкових пропозицій, які поєднують елементи різних жанрів, ускладнює чітке визначення меж між художніми та нехудожніми книгами. В останні роки з'явилися нові підходи до нехудожніх книг, які не тільки підкреслюють особливості та функції жанру, але й наголошують на його складності та зростаючій вишуканості.

Важливо підкреслити активну роль, яку відіграють читачі такого типу творів. Вони не є лише пасивними споживачами, оскільки, крім участі у формуванні смислів, вони також повинні встановлювати зв'язки між різними текстовими та зображальними елементами книги, часто визначаючи шлях, яким слід рухатися в процесі читання, оскільки «маршрут» читання не обов'язково є лінійним у нехудожній книзі. Читачі нехудожньої книги також повинні критично ставитися до представленого змісту, розпізнаючи наміри автора, порівнюючи нову інформацію зі своїми попередніми знаннями та роблячи висновки.

Актуальність подання змісту за допомогою ілюстрацій, фотографій, схем та привабливого дизайну в навчальних ілюстрованих книгах виконує функцію розуміння, оскільки ці елементи допомагають читачам пов'язувати частини тексту. Нехудожні книги є типом публікацій, призначених для структурування пізнавальної інформації та її подання у найбільш відповідній для читача формі шляхом дослідження різних типів мов. Таким чином, нехудожня книга є не просто публікацією, що збирає технічну та наукову інформацію, а є мультимодальним продуктом, який, маючи функцію навчання, також здатний радувати свого читача. Структура книги демонструє важливість зображень та візуальних елементів не тільки для допомоги читачам у розумінні змісту, але й для створення привабливого та цікавого об'єкта. Увага, приділена дизайну, додає книзі значення, створюючи нові можливості для читання та встановлюючи різні відносини з інформацією, яку надає книга. Обсяг тексту на сторінках має варіюватися, як і макет, кольори та шрифти. Зображення різних розмірів і технік у всій книзі сприяє більш динамічному та привабливому читанню і дозволяє уникнути монотонності та повторень. Читачеві пропонується завдання поєднати різні мови – вербальну, візуальну, графічну, матеріальну. Графічний та комунікаційний дизайн відіграє важливу роль у створенні привабливого гібридного видання, яке може зацікавити читачів змістом та відповідною інформацією. Представлення великої кількості іноді складних повідомлень і наукових знань, з огляду на їх педагогічну мету,

ставить перед ілюстраторами та дизайнерами завдання створити стимулюючі та привабливі об'єкти, поєднуючи естетичні якості з освітніми та ігровими цілями.

У пізнавальних ілюстрованих виданнях застосовують композиційні стратегії, спрямовані на підвищення інформативного потенціалу змісту. Варіативність макетування сторінок створює ефект несподіванки та пробуджує цікавість, що відрізняє ці твори від традиційних наукових книг. Завдяки використанню ілюстрацій, кольорів, спеціальних макетів та різних шрифтів, видання запрошує читача до нелінійної форми читання. Текст, розподілений у різних напрямках та послідовностях, дозволяє по-різному маніпулювати книгою. Вибір привабливого дизайну для передачі інформації впливає на здатність привернути читачів, представляючи знання в більш привабливій та ігровій формі, привертаючи увагу дітей та дорослих [51].

2.2. Особливості візуалізації інформації для навчання безпечної поведінки дітей під час дорожнього руху

Проблема забезпечення безпеки дітей на дорогах виходить далеко за межі простого вивчення правил дорожнього руху. Дитина має не лише знати правила, а й адекватно сприймати, інтерпретувати та реагувати на динамічні зміни дорожньої обстановки. Інструментом комунікації у цьому процесі виступає візуалізація інформації. Традиційні вербальні методи навчання, що базуються на лекціях та текстових інструкціях, демонструють зниження ефективності в епоху цифрового перенасичення. Абстрактні поняття, такі як гальмівний шлях, швидкість реакції або сліпа зона, залишаються для дітей порожніми звуками без належної візуальної підтримки. Найскладнішим завданням у навчанні безпеки на дорозі є пояснення законів фізики, які неможливо побачити. Діти часто спираються на хибну мультиплікаційну фізику, де герої миттєво зупиняються. Більше того, психофізіологічні особливості розвитку дитини, такі як обмежене поле зору, специфіка сприйняття кольору та руху, нездатність точно оцінювати відстань, вимагають створення спеціального візуального контенту, який би компенсував ці нюанси.

Дорожні знаки – це мова, якою місто розмовляє з учасниками дорожнього руху. Проте ця мова є абстрактною, що ускладнює її розуміння дітьми, мислення яких є переважно конкретно-образним. Дослідження показують, що діти віком 7-10 років найгірше розуміють заборонні знаки, правильно інтерпретуючи їх лише у 25% випадків. Натомість вказівні та інформаційні знаки сприймаються значно краще [55]. Це пов'язано з тим, що осмислення піктограми заборони потребує більше зусиль для розуміння, тоді як вказівка часто містить зображення дозволеної дії. Перш за все, інформація в навчальному матеріалі має структурувати для дитини класифікацію знаків за формою та кольором. Запам'ятавши цей етап, дитина зможе легше накладати на ці знання правила поведінки в залежності від певної категорії знаку.

Навчальні матеріали повинні розшифровувати абстрактні знаки. Наприклад, знак «Рух пішоходів заборонено» має супроводжуватися ілюстрацією наслідків порушення або наведенням варіантів причин, чому саме пішоходам не можна йти в цю зону. Порадою щодо контекстної інтеграції є те, що дорожній знак не повинен вивчатися у вакуумі. У друкованих матеріалах знаки мають бути вписані у пейзаж. Дитина повинна бачити знак не на білому фоні, а біля дороги, поруч із дорожньою розміткою та автомобілями. Такий спосіб вивчення допоможе дитині швидше розпізнати знак у реальній ситуації. Однак, для повторного та ефективного запам'ятовування назв знаків педагоги радять використовувати картки пам'яті, на яких присутня тільки іконка знаку та його коротка назва.

У навчальних матеріалах використовують порівняння з об'єктами, які знайомі дитині. Наприклад, довжина гальмівного шляху дорівнює п'яти машинам. Інфографіка використовується для пояснення фізичних законів, які неможливо побачити [8]. Для руйнування дитячого егоцентризму та пояснення, що водій не завжди бачить пішохода, використовують принцип сліпих зон – схематичні зображення навколо транспортних засобів, де небезпечні зони виділені кольором. Для ілюстрації небезпеки, яку неможливо побачити за іншим об'єктом, використовують рентгенівський ефект.

Наприклад вантажівку, куш або будинок малюють прозорим, щоб показати за ним небезпеку. Малюнки із видом зверху на план місцевості застосовуються, щоб показати траєкторію руху, яку неможливо оцінити з рівня очей пішохода. Для стимулювання утримання та розвитку уваги використовуються графічні елементи гейміфікації. Таким прикладом може бути завдання, яке полягає у тому, щоб знайти та порахувати всі небезпеки на малюнку.

В умовах стрімкого зростання обсягів інформації постає питання в тому, щоб передати підростаючому поколінню накопичений досвід, не збільшуючи час уроку. Збільшення досвіду потребує використання компактних методів викладення навчальної інформації. Необхідність таких підходів зумовлена потребою в ущільненні інформації зі збереженням її повноти та логічної цілісності. Візуалізація надає зорові образи, які здатні лаконічно передати великі обсяги інформації. Візуалізація навчального матеріалу здійснюється за допомогою графічних образів, числових та текстових позначень, а також умовних позначень, яким властивий колір, форма, розмір, розташування. Головна функція візуалізації у навчальному процесі полягає у компактному поданні матеріалу із підвищенням його інформаційної насиченості. Наступна функція візуалізації полягає в оптимізації освітнього процесу. Набуваючи графічної форма, знання істотно скорочують час та енергію, яка витрачається учнями на засвоєння значних обсягів інформації. Навчальні матеріали містять багато складних концепцій, уявлення про які формуються лише під час освітнього процесу, тому візуалізація виступає необхідної опорою у пізнавальній діяльності [4].

Успішна реалізація функцій візуалізації можлива за дотримання дидактичних вимог, урахування психологічного сприйняття візуальної інформації дітьми та створення комфортних умов для взаємодії з навчальним джерелом. Дидактична якість вимагає, щоб поданий матеріал був інформаційно збалансованим. Видання повинно бути зручним для використання, відповідати цілям навчання та враховувати готовність учнів інтерпретувати візуальні образи. З точки зору психологічних особливостей

сприйняття, важливо ретельно проєктувати загальну структуру зображення, визначити взаємне розташування елементів, їхню кольорову палітру, розміри та логічні акценти [5]. Це необхідно для забезпечення максимальної ефективності зорового сприйняття. Відповідність ергономічним вимогам гарантує збереження психічного здоров'я учнів та створення комфортних умов для роботи. Естетична привабливість матеріалу має привертати увагу та викликати позитивний емоційний відгук. Однак необхідно дотримуватися помірності та точності акцентування, щоб читачі сприймали та аналізувати інформацію, а не лише споглядали зовнішню привабливість [22].

Визначають декілька принципів візуалізації, які допомагають у її ефективному застосуванні. Принцип лаконічності вимагає поєднання навчального матеріалу у вигляді максимально простих, змістовних та зрозумілих образів. Це важливо з огляду на кліпове мислення сучасної молоді, яке розвивається через швидкий темп життя. Візуальні засоби мають чітко передавати основну думку, прибираючи все другорядне. Інформація повинна бути лаконічною та зручною для подальшої роботи. Принцип автономності полягає у чіткому обмеженні та завершеності кожного блоку інформації. Оскільки пам'ять людини обмежена, кожна частина знань має сприйматися і запам'ятовуватися як узагальнений стислий блок. Принцип вимагає, щоб інформаційні елементи були чітко відокремлені один від одного та мали завершену структуру. Принцип структурності полягає в логічному об'єднанні головних моментів у взаємопов'язані блоки для їх спрощення. Ефективна візуалізація має містити асоціативні ряди для зручнішого запам'ятовування інформації. Принцип якірності передбачає створення спеціальних візуальних акцентів. Для привернення уваги та організації контенту важливо виокремлювати головні елементи через варіативність форм, пропорцій, кольорових плашок, шрифтів тощо. Принцип стадійності вимагає відображення інформації у визначеній логічній послідовності, наприклад, перехід від простого до складного чи від відомого до нового. Принцип естетичності фокусується на створенні емоційного та психологічного

комфорту учня. Якісні візуальні матеріали мають стимулювати емоційну сферу, активізуючи образне мислення і забезпечуючи комфортний навчально-виховний процес. Принцип доступності вимагає відбору візуальних засобів, які є легкими для розуміння і спираються на наявні знання учня. Мета полягає у забезпеченні максимально точної візуалізації без знаного розумового навантаження. Принцип впливу на максимум органів чуттів залучає різні типи мислення учнів [15].

Незважаючи на велику різноманітність навчальної літератури, від методичних матеріалів до підручників та посібників, сформовано низку загальних вимог до їхнього дизайну. До них належить чітка структуризація видання, ретельний підбір шрифтів та відповідність оформлення загальній спрямованості видання. Ці вимоги резонують із сучасними дизайн тенденціями. Сучасний дизайн навчальних видань спирається на принципи важливості типографіки, геометрії, простих ліній та кольору. Ці естетичні підходи необхідні для створення функціональних і привабливих видань. Шрифти без зарубок забезпечують якісну читабельність при будь-якому розмірі та добре поєднуються з графіками та формулами. Центральну роль в організації контенту відіграє вільний незадрукований простір. Його використання керує фокусом уваги та знижує зорову втому. Для побудови композиції використовується асиметрія сітки і верстці, що дозволяє досягати візуального балансу між різноманітними навчальними елементами. У верстці перевагу надають вирівнюванню по лівому краю, оскільки ця подача є найбільш комфортною для ока. Для акцентування уваги використовується принцип яскравості, який виділяє суттєві елементи за допомогою розмірів, контрасту та кольорових плашок. При цьому стиль намальованих від руки зображень, також відомий як скетч ілюстрації, підвищує залученість молоді, створюючи ненав'язливу атмосферу навчального матеріалу. Яскраві кольори та тенденція використання 2-3 кольорів не лише створюють логіку асоціативності, але й оптимізують видання для економічного друку. Всі ці

принципи є критично важливими для розробки макету якісної навчальної літератури [19].

Результати дослідження способів подачі інформації на процес її сприйняття демонструють, що текстово-ілюстративний формат є найбільш ефективним для засвоєння матеріалу. Найбільше правильних відповідей надала група, яка отримала інформацію у вигляді презентації. Її результати значно перевищували кількість правильних відповідей інших груп, які отримали інформацію через мобільний додаток та чистий текст. Ефективність презентаційного формату пояснюється можливістю створювати асоціативні ряди між текстом та графічним матеріалом [2].

Традиційні друковані носії залишаються фундаментальними для глибокого засвоєння інформації. Дослідження вказують, що читання з паперу забезпечує вищий рівень розуміння тексту та краще запам'ятовування деталей, порівняно з цифровими екранами, оскільки фізична взаємодія з книгою допомагає структурувати інформацію в пам'яті. Цей формат є найбільш ефективним для вивчення статичних правил, дорожніх знаків та покрокових алгоритмів безпеки, а також для спільного обговорення ситуацій дітьми з батьками. Основною перевагою є розвиток грамотності та формування базових знань, проте суттєвим недоліком для навчання правил дорожнього руху та безпеки на дорозі є неможливість продемонструвати динаміку руху об'єктів та їхню швидкість.

2.3. Сучасні матеріали і технології для друкованих ілюстрованих дитячих видань

Сучасна поліграфічна індустрія пропонує широкий спектр рішень для проєктування дитячих видань. Вибір матеріалів та технологій друку безпосередньо впливає на ергономіку видання, його санітарно-гігієнічну безпеку та психологічне сприйняття дитиною. Дизайнер дитячої книги має вирішувати конфлікт між тим, як видання виглядає, тим, як його тримає дитина, і тим, чи не зашкодить це дитині.

Для дитячих ілюстрованих видань, особливо навчального характеру, критично важливими є такі характеристики паперу як білизна, непрозорість, гладкість та стійкість до механічних пошкоджень. Крейдований папір є найпоширенішим вибором для ілюстрованих видань. Він забезпечує високу яскравість та контрастність зображень. Матовий крейдований папір є стандартом для ілюстрованих навчальних видань. Його поверхня розсіює світло від штучного освітлення в класі чи вдома. Це запобігає появі відблисків, які знижують навантаження на зір дитини при читанні тексту та розгляданні схем. Рекомендована щільність для основного блоку становить 115-150 г/м², що забезпечує достатню непрозорість для того, щоб текст зі звороту не просвічувався. Глянцевий папір використовується рідше, переважно для розважальних журналів, оскільки стомлює очі при тривалому читанні. Офсетний папір підвищеної якості має шорстку поверхню, приємну на дотик. Ідеально підходить для робочих зошитів, розмальовок, та видань, у яких потрібно тактильно взаємодіяти з папером для виконання завдань олівцем чи ручкою. Однак для цього краще обирати щільність мінімум від 100 г/м². Офсетний папір не містить крейдованого шару, і через це він менш білий та менш міцний. Кольори на ньому швидше втрачають свою яскравість. Незважаючи на це, його використовують у друці книг, каталогів, альбомів, ілюстративних товарів. Щільність цього паперу дозволяється у межах від 60 до 300 г/м², тому він є популярним та доступним для різноманітних виробів. Синтетичний полімерний папір це інноваційний матеріал, який візуально схожий на звичайний папір, але є надзвичайно стійким до розривів, вологи та бруду. Це ідеальний варіант для кишенькових довідників, мап, або гральних карт, які можна брати з собою на вулицю. Однак, цей матеріал є фінансово затратним та використовується переважно у широкоформатній рекламній продукції. У дитячому сегменті такий тип паперу використовують хіба що для зовсім молодшої категорії до 3 років, адже діти у цьому віці можуть недбало ставитися до книг.

Тип друку визначає, наскільки точно будуть передані кольори видання. Офсетний друк є головним різновидом плаского друку. Його суть полягає у тому, що друкувальні елементи розташовані в одній площині, але мають різні хімічні властивості. У процесі друку ділянки, які не потрібно задруковувати, попередньо зволожуються, щоб відштовхнути нанесену фарбу. Після цього фарба наноситься лише на суху поверхню. Офсетний друк забезпечує найвищу якість відтворення дрібних деталей та півтонів. Він є економічно вигідним при великих накладках. Більшість класичних книг в українських книгарнях надруковані саме таким способом. Для дитячого сегменту такий тип друку підходить для картонних книг з великими ілюстраціями, художніх альбомів та вільмебуків. Вільмебухи це розвивальні книжки максимально візуально насиченими ілюстраціями, які спочатку нагадують комікси. Переважно вони пропонують дитині завдання знайти або порахувати певні об'єкти серед всієї інформації. Такі книги часто мають мінімум тексту, тому дитина може сама придумати історії для зображених сцен.

Офсетний друк використовує поєднання чотирьох фарб кольорової системи СМУК (блакитний, пурпуровий, жовтий та чорний колір). Недоліки цієї системи полягають у тому, що вона не завжди може передати яскраві, чисті кольори, які діти бачать на цифрових екранах. Для отримання максимально насичених та унікальних кольорів офсет дозволяє використовувати готові змішані фарби Pantone. Це також дозволяє отримати кольори, які неможливо відтворити звичайним методом. Наприклад, кислотні неонові, металізовані золото та срібло, або пастельні.

Цифровий друк є сучасним методом, суттєва перевага якого полягає у прискореному виробничому процесі та економічності для малих тиражів. Особливістю цифрових машин є відсутність постійної друкованої форми. Зображення формується безпосередньо з цифрового файлу, і це означає, що відбиток створюється на основі даних, які можуть змінюватися при кожному повороті формного циліндра друкарської машини. Сучасні лазерні та струменеві машини здатні забезпечити якість, наближену до офсетної, однак

важливо контролювати міцність закріплення фарби, щоб вона не розтерлася при механічному впливі. Цифрові друкарські машини можуть виготовляти надзвичайно широкий спектр продукції, починаючи від килимків для миші, закінчуючи кредитними картками та водійськими посвідченнями. Такий вибір друку можливий для виготовлення експериментальних видань та малотиражної літератури для дітей з особливими потребами.

Незважаючи на гнучкість цифрового друку, у книжковій сфері часто роблять вибір на користь плаского офсетного друку. Офсетний метод вимагає менше витрат часу і загалом має нижчу собівартість. Вищий рівень автоматизації офсетного обладнання гарантує кращу якість продукції та вищу швидкість друку.

Використання деяких традиційних способів друку в дитячій літературі суворо заборонено або обмежено відповідно до державних гігієнічних норм через ризики для здоров'я та проблеми із зоровим сприйняттям дитини.

Високий друк, при якому фарба переноситься рельєфними елементами, підпадає під сувору заборону. Традиційний високий друк використовував форми зі сплаву на основі свинцю. Мікрочастинки свинцевого пилю можуть залишатися на папері, спричиняючи зниження когнітивних здібностей, порушення уваги та агресивну поведінку у дітей. Ця заборона є особливо жорсткою для видань першої та другої вікових категорій, від 5 до 10 років. Крім того, високий друк може погіршувати читабельність через деформацію паперу через натиск, що робить зворотний бік аркуша нерівним. Хоча сучасні різновиди високого друку не містять свинцю, їх використання для основних текстів підручників обмежене через недостатню чіткість дрібних елементів шрифту.

Глибокий друк категорично заборонений для всіх дитячих видань. У класичному глибокому друці контури літер складаються з дрібних крапок, а не суцільних ліній. Для дитячого ока такий текст здається тремтячим, що унеможливорює швидке розпізнавання графем і призводить до швидкої втоми. Фарби для глибокого друку зазвичай містять розчинники, залишковий вміст

яких у папері може перевищувати допустимі норми, викликаючи алергічні реакції та подразнення дихальних шляхів дитини. Таким чином, для дитячої літератури перевага надається офсетному друку, який вважається більш безпечним, чітким та екологічно нейтральним.

Друкований формат видання є найдавнішим і найпоширенішим способом подання інформації, що являє собою скріплені аркуші з текстом та зображеннями. Головним способом передачі інформації залишається друк.

Книга-кодекс є класичним варіантом видання. являє собою блок аркушів, скріплених з одного боку і захищених обкладинкою. Розмір, міцність та спосіб кріплення визначають його як специфічну систему з власними законами внутрішньої організації. Інноваційні експерименти у сфері трансформації конструкції книжкового видання спрямовані на виявлення нових можливостей книги. Трансформація форми дозволяє одночасно вирішувати кілька ігрових та розвиваючих завдань. Трансформація сторінок дитячих книг досягається за рахунок геометричних змін поверхні аркушів та вбудовування нових механізмів. Це дає змогу перетворювати плоску поверхню книги на об'ємні та складні конструкції..

Наразі існує різноманіття форматів дитячих видань, які залучають до ігрової взаємодії з ними. Книга-конструктор дозволяє читачеві складати цілісне зображення з декількох компонентів. Прикладами є книжка-пазл з картону або дерева, книга-мозаїка та книга-магніт. Книга-трансформер створює об'ємно-просторові конструкції через складання та згинання площини аркуша. До цієї групи належать книга-гармошка, яка розгортається у великий аркуш, книга-панорама, де зображення розкриваються у вигляді складних 3D-фігу та книга-тунель з вирізом усередині, що створює багатопланове враження тривимірного простору [7]. Творчо-модельовальні видання залучають читача до фізичної активності та розвитку навичок. Наприклад, книга-саморобка, яка передбачає трудову діяльність із потребою вирізати, склеїти, зібрати та книга-розмальовка. Розмальовка розвиває зображувальну діяльність, вимагаючи від дитини уважності та наполегливості [12].

Паралельно зі зміною конструкції, відбувається революція у матеріальній основі друкованої книги через використання нових типів фарб. Термоіндикаторні фарби містять хімічні сполуки, які змінюють колір під дією тепла. Наприклад, зображення може проявитися на сторінці лише після нагрівання долонею, що створює елемент інтерактивного залучення. Флуоресцентні фарби, в основі яких є люмінофор, здатні накопичувати світлову енергію. Вони використовуються для отримання світлових та колірних ефектів. Прикладом є книги, де сторінки при денному світлі здаються майже порожніми, а в темряві проявляються як повноцінні малюнки. Ароматні чорнила виготовляються на водяній основі, і при незначному механічному терті мікрокапсули фарби розкриваються, надаючи друкованому зображенню певного аромату. Цей елемент задіює мову комунікації через нюхові рецептори, посилюючи чуттєве сприйняття читача. Прагнення дизайнерів надати друкованим виданням динаміки призвело до використання анімації на сторінках, яка проявляється через дію світла. Наприклад, анімація за допомогою тіней реалізується за допомогою джерела світла, яке проеціюється на паперові силуети на розворотах. Ці тіні створюють ефект руху та взаємодіють із сюжетом книги. Інноваційним є впровадження у друковані матеріали оптичних ілюзій. Їх можна досягти за допомогою накладання двох напівпрозорих форм або сторінок з малюнками. У результаті накладання проявляється зовсім інше зображення, що створює ефект несподіванки [13].

Отже, складний вибір між широким спектром матеріалів та технологій друку визначається кінцевою метою: забезпеченням максимальної ергономічної, естетичної та санітарної безпеки видання для його юного читача.

Висновки до розділу II

У другому розділі сформовано методологічні та практичні критерії для розробки нового ілюстрованого видання з ПДР. Досліджено теоретичні, психологічні та технологічні аспекти візуалізації навчальної інформації, необхідні для створення ефективного дитячого видання з ПДР. Якщо видання

призначене для кількох вікових груп, його дизайн повинен відповідати вимогам молодшої з них. Проаналізовано сучасні гігієнічні вимоги до використання шрифту, кольору і матеріалів у оформленні дитячих видань. Встановлено, що стилістика та складність ілюстрацій має відповідати когнітивному та психологічному рівню розвитку вікової групи цільової аудиторії. Типографіка має базуватися на простих гарнітурах із достатнім інтерліньяжем. Для молодшої категорії візуальна структура має бути інтуїтивно зрозумілою, з мінімальною кількістю тексту. Для старших категорій допускається складніший контент, але зі збереженням емоційної залученості.

Проаналізовано особливості візуалізації інформації для навчання безпечної поведінки дітей на дорозі та їх поглибленому вивченню правил дорожнього руху. Проблема навчання дітей ПДР полягає в абстрактності фізичних явищ та дорожніх знаків. Тому візуалізація має виконувати функцію декодування складних понять, вписуючи їх у звичне для дітей середовище. Ефективним графічним прийомом для пояснення складної інформації є використання аналогій та порівнянь з більш звичними для дітей темами.

Встановлено вимоги до посібника як до навчального видання, у якому ілюстрації мають доповнювати текст і містити прості аналогії для полегшення розуміння складних правил. Досліджено використання матеріалів та технологій друку в сегменті дитячих видань. Також досліджено потенціал інноваційних конструкцій та матеріалів, які перетворюють друковане видання на продукт, здатний утримувати увагу сучасної дитини.

РОЗДІЛ III

СТВОРЕННЯ ІЛЮСТРОВАНОВОГО ВИДАННЯ ПРО ПРАВИЛА ДОРОЖНЬОГО РУХУ

3.1. Розробка дизайн-концепції друкованого ілюстрованого видання для дітей про правила дорожнього руху

У рамках роботи над проєктом, задля підтвердження актуальності розробки дитячого навчального посібника про дорожні знаки, було проведене власне дослідження з опитуванням потенційної цільової аудиторії. Завданням було дослідити інтерес учнів до вивчення дорожніх знаків. Також було за потребу визначити, наскільки актуальними для учнів є знання дорожніх знаків у повсякденному житті та які фактори заважають або мотивують до їхнього вивчення. Було створено форму опитування, яка була розрахована на аудиторію дітей середнього і підліткового віку та їхніх батьків, які є потенційними користувачами майбутнього посібника.

Аналіз потреб цільової аудиторії підтвердив гостру актуальність розробки сучасного навчального посібника. Усі опитувані (100%) визнали, що раннє вивчення дорожніх знаків полегшить подальше навчання в автошколі (*див. дод. Б, рис.11*), що корелює з високим прагненням підлітків (75%) водити машину в майбутньому (*див. дод. Б, рис.12*). Незважаючи на це, значна частина учнів має низький рівень обізнаності в цій темі, оскільки 64,3% вважають, що знаків занадто багато і їх важко запам'ятовувати (*див. дод. Б, рис.13*). 50% відповідей також вказують на те, що дизайн наявних навчальних матеріалів є непривабливим (*див. дод. Б, рис.16*). Це підтверджує, що ринку необхідний якісний ресурс, здатний подолати бар'єр нудьги та складності.

Аналіз мотивації та звичок опитуваних дає прямі вказівки для комунікаційної стратегії. Більшість вважає, що найбільш впливовими чинниками формування пізнавального інтересу дитини до ПДР є батьки та сім'я (85,7%) та особиста допитливість дитини (75%). При цьому головним каналом отримання інформації є Інтернет та соціальні мережі (60,7%). Це

свідчить про те, що посібник має поєднувати сімейний вплив із сучасними медіа-форматами.

Результати опитування формують прямі вимоги до графічного дизайну. 75% при погляді на знак думають про те, що цей знак означає і як слід діяти. 56,6% при вигляді знаку спочатку звертають увагу на колір, форму та піктограму знаку. Це означає, що візуальна комунікація видання має наводити функціональну дію, опис візуальної складової знаку, а не лише його назву. Крім того, 60,7% віддають перевагу яскравим стилізованим малюнкам та коротким візуальним історіям як у коміксах, а 57,1% хочуть бачити персонажів-помічників, які будуть супроводжувати їх у посібнику. Отже, посібник має використовувати стилізовані малюнки та ввести постійних персонажів-маскотів. Ще одним висновком є потреба в інтерактивності. Майже 90% респондентів стверджують, що завдання, такі як наліпки, розфарбовування, дописування, зроблять посібник набагато цікавішим. Це робить запозичення елементів інтерактивного воркбука чи стікербука обов'язковим для розробки проєкту, оскільки такий підхід залучає учнів до активного осмислення та запам'ятовування. Також 75% опитуваних відповіли, що читаючи підручники, не користуються посиланнями за QR-кодами, що йде всупереч загальному стереотипу про цифровізацію підростаючого покоління. (див. дод. Б, рис.24) Це питання дало зрозуміти, що діти цінують час, проведений за книгою. Саме тому було вирішено мінімізувати або взагалі не додавати у посібник інформацію, яку можна переглянути за додатковими веб-посиланнями.

Пропозиція проєкту полягає у тому, що цей посібник має бути доступним для дітей з сімей різного статусу та рівня забезпечення. Практична реалізація проєкту може бути благодійним виданням та розповсюджуватися у школах та відповідних організаціях. Тому форма посібника обрана бути такою, щоб її можна було легко і дешево друкувати великим накладом.

3.2. Створення графічної пропозиції дизайну друкованого ілюстрованого видання для дітей про правила дорожнього руху

В межах проєкту були реалізовані завдання, які включали розробку структури та змісту майбутнього посібника, відбір дорожніх знаків для висвітлення, а також безпосереднє створення дизайну та верстки сторінок.

На початку розробки увага була зосереджена на аналізі та формуванні структури посібника. Були проведені підготовчі роботи, які включали пошук та систематизацію інформації про дорожні знаки. Цей етап дозволив розподілити весь матеріал на сім основних розділів, що відповідають різним групам знаків. Паралельно було здійснено пошук і аналіз аналогічних видань для підбору оптимального інформаційного наповнення, а також досліджено теоретичні джерела, що містять вимоги до оформлення дитячих навчальних матеріалів. На основі цих даних було зібрано загальну інформацію для вступу посібника та підготовлено опис першої групи знаків (знаки пріоритету).

Після завершення збору інформації, було розпочато відбір конкретних знаків для включення у посібник і продовжено роботу над описом інших груп знаків. Паралельно розпочалося проєктування. Було визначено формат видання з урахуванням його ідейних особливостей та створено макет у програмі Adobe InDesign. Для зручності роботи з візуальними елементами та ілюстраціями формат посібника було продубльовано у програму Adobe Illustrator. Вся робота здійснюється у кольоровій моделі СМΥК для перспективного варіанту друку. Фінальним кроком цього етапу стало налаштування направляючих ліній для створення сітки верстки в макеті, що дозволило розпочати візуалізацію змісту. На початку роботи було створено ескізний шаблон обкладинки, змісту, вступу та перших розділів посібника, а також розподілено інформаційне наповнення по розворотах. Це сприяло прогресу у виконанні практичної частини проєкту, адже стало надійною базою для подальшого створення детальних ескізів та ілюстрацій у програмах PaintTool SAI та Adobe Photoshop. Найбільшою перевагою стала можливість візуалізації початкових ідей проєкту.

Дитячий посібник з вивчення дорожніх знаків має зручний формат А5, тобто 148 x 210 мм. Така форма є ергономічною для того, щоб поміщатися у

рюкзак або сумку школярів у відділ разом з іншими зошитами. Також така величина є знайомою для школярів для того, щоб вирішувати завдання у посібнику. М'яка обкладинка та внутрішній блок видання кріпитимуться на скобу, адже це зробить його доступним і швидким у друці. Обкладинка має бути щільнішою за інші аркуші, наприклад, виготовлена з картону, щоб забезпечити захист основного матеріалу.

Дизайн обкладинки є чітко центричним та ієрархічним. На лицьовій стороні обкладинки є назва видання з підписом, що це ілюстрований посібник з правил дорожнього руху. Назва «Код Безпеки» використовує термін код як символ доступу до знань для надання темі важливості. У центрі композиції є назва «Частина 1. Вчимо дорожні знаки», яка вказує, що цей посібник є першою частиною серії видань про вивчення правил дорожнього руху. Конкретно ця книга спеціалізується на дорожніх знаках.

Використання світло-блакитного кольору на більшій частині обкладинки створює ефект спокою, надійності та простору. Зроблено такий вибір для кольору навчального матеріалу, оскільки він не створює когнітивного навантаження. Яскравий жовтий колір ромба та кольори персонажей є акцентами, що відповідають візуальному принципу яскравості та привертають увагу, не викликаючи перевантаження. У типографіці використовується шрифт без засічок для назв. Це забезпечує максимальну читабельність і передає серйозність теми. Його чітке накреслення відповідає тому, як чітко побудована система знаків та дорожнього коду. Текст назви частини у ромбі верстається центровано, що ідеально підходить для відображення пріоритетності.

Назва частини розташована у жовтому ромбі, який нагадує знак пріоритету. Головна увага зосереджена на жовтому ромбі, який виконує функцію візуального акценту. Це відразу привертає увагу, оскільки ромб є найбільш активною та динамічною геометричною фігурою, що контрастує з м'яким світло-блакитним фоном. Його форма та колір прямо відсилають до знаків пріоритету на дорозі. Розміщення тексту всередині цього ромба

візуально підкреслює, що ця інформація є найважливішою і має бути засвоєна першочергово.

Чотири персонажі, два хлопця і дві дівчини, розташовані позаду ромба у кольорових рамках, що створює відчуття згуртованості та єдності, але водночас вказує на їхню роль як помічників або учасників навчального процесу, а не основної теми. За кожним героєм закріплено ідентифікаційні кольори, які зустрічаються на дорожніх знаках: червоний, жовто-помаранчевий, зелений та синій. Персонажі також мають різні характери, базуючись на чотирьох архетипах: холерик, сангвінік, флегматик та меланхолік. Персонажі передають різні емоції, які можуть виникати у дітей під час вивчення чогось нового, від позитиву і спокою, до Perezбудження та нерозуміння. Учні, які відчувають труднощі чи нудьгу, можуть асоціювати себе з персонажем, що виражає нерозуміння, і це знімає психологічний тиск перед навчанням. Поведінкове та гендерне різноманіття надає читачу відчуття емоційної залученості через можливість ідентифікації себе з кимось із героїв. Лінійна графіка виконана у стилістиці сучасного коміксу, підвищує візуальну привабливість для цільової групи 8-15 років. Ця стилістика не є занадто дитячою, не має нереалістичних пропорцій чи надмірної округлості.

На зворотній стороні обкладинки розташована велика інформаційна рамка. Вона запозичена із аналогічних навчальних зошитів, як, наприклад, корисна таблиця множення. Використання формату корисної таблиці є чудовим навчальним прийомом, який допомагає читачу швидко запам'ятати важливі факти. Рамка на звороті надає стисло корисну інформацію про кольори та групи знаків, а також інші факти про дорожню навігацію. Внутрішнє тло інформаційної рамки є білим, що відповідає вимогам до оформлення навчального тексту для дітей. Таке подання інформації демонструє прагматичний дидактичний підхід. Рамка використовує принцип ущільненої інформації та виступає як довідник, до якого можна звернутися, не розкриваючи книгу.

Титульний розворот має повністю жовтий фон, який поєднується з жовтим знаком пріоритету, який зображено на обкладинці. Титульний аркуш дублює інформацію про назву видання, його специфіку, дату та місце видання.

Головний задум розвороту змісту посібника про дорожні знаки визначається у трансформації змісту з пасивного списку в активний маршрут. Хвиляста дорога візуально об'єднує дві сторінки розвороту, створюючи єдину композицію. Концепт розвороту полягає у тому, що намальована дорога веде читача по різних розділах. Хоча дорога веде зліва направо, її розміщення у формі змійки та номерів розділів є асиметричним, що додає динаміки у верстку. Кожен розділ відповідає певній групі дорожніх знаків. Навігація розділів із назвами категорії дорожніх знаків розміщена як зупинки вздовж цієї дороги. Читач не просто бачить назву, а візуально фіксує її місце на маршруті, що допомагає у структуруванні та запам'ятовуванні послідовності.

Жовтий колір використано, щоб доповнювати колір на обкладинці та титулі. Блакитний колір для проїжджої частини не є реалістичним, але він контрастує з жовтим тлом, забезпечуючи чітке відділення об'єкта від фону. На фоні, поза дорогою, є абстрактні зображення трьох фігур, трикутника, кола і прямокутника, що асоціюються з формами дорожніх знаків, але не акцентують на себе велику увагу. Ці елементи не відволікають, але підсвідомо готують читача до візуальної мови, яка буде використовуватися в книзі. Головною на цьому розвороті виступає дорога, яка веде крізь зупинки розділів. Кольори яскраві для цільової аудиторії дітей та підлітків.

Перед основним матеріалом розміщено вступну сторінку, яка вітає читача та повідомляє про актуальність та важливість вивчення дорожніх знаків не тільки для майбутнього, але й для забезпечення своєї безпеки сьогодні. Розвороти внутрішнього блоку побудовані на основі чистої модульної сітки на дві шпальти. У межах такої верстки текст може розміщуватися як через обидві шпальти, так і тільки на одній половині. Такий вибір запобігає когнітивному перевантаженню при розташування тексту на невеликому форматі посібника. Використання великої кількості білого простору навколо блоків тексту та

ілюстрацій відповідає принципу ергономіки, необхідному для навчальних видань. Кожен розділ починається з чіткого великого заголовка, який відповідає кожній категорії знаків. Одразу під ним розташована змістовна інформація про форму, колір та функцію цієї категорії знаків у вигляді таблиці. Така ієрархія гарантує, що учень отримує основні правила категорії до того, як почне вивчати конкретні приклади. Шаблони розворотів візуально розділені на кілька чітких зон. Вони мають частину теорії, зону з наведеними прикладами та описами знаків, і зону для великих ілюстрацій та завдань. Більша площа призначена для ілюстрованих ситуацій або інтерактивної гри. Це забезпечує баланс між текстом і практичною візуалізацією.

На всіх розворотах використовується шрифт без засічок. Це ідеальний вибір для навчального видання, оскільки він забезпечує максимальну читабельність і надає дизайну сучасного вигляду. Наявність великих блоків для ілюстрованих ситуацій та інтерактивних завдань підтверджує, що графіка несе пряме дидактичне навантаження. Відповідно до стилістики обкладинки, внутрішні ілюстрації виконані у динамічній коміксній графіці із плоскими заливками кольору, але текстурними контурними лініями.

Навігаційним рішенням є виділення кожного з розділів унікальним кольором по краях сторінок. Попереджувальні – помаранчевий, пріоритету – жовтий, заборонні – червоний, наказові – блакитний, інформаційно-вказівні – зелений, сервісу – синій, додаткові таблички – фіолетовий. Колірний блок на зрізі книги створює колірний показчик, що дозволяє дитині швидко знаходити потрібний розділ, не користуючись лише змістом. Колірна палітра також асоціативно посилює функції знаків. Кодування допомагає зв'язати категорії знаків та кольори, які найчастіше зустрічаються в цих групах. Таке рішення спрощує запам'ятовування великих обсягів інформації.

Щодо ігрових елементів, було вирішено додати на сторінки інтерактивні завдання, запозичені з інших аналогічних посібників та зошитів. Одним із завдань є лабіринт, за умовами якого дитина має допомогти персонажу дійти до школи. На сторінці зображено мапу дороги з проїжджою частиною,

тротуаром та прилеглими територіями. Дитина має олівцем або ручкою накреслити шлях від персонажа до школи відповідно до дорожніх знаків та пішохідних переходів, які зображено на малюнку. Персонаж може ходити тільки по тротуару та дорожньому переходу. Інші попереджувальні або заборонні знаки зустрічаються на дорозі та дають підказку, куди не варто продовжувати рух. Маршрут побудований доволі неочевидно, найдовшим шляхом, щоб активізувати аналітичну діяльність дитини. Наступним інтерактивним елементом є завдання на співвідношення дорожніх знаків із їх значенням. Текстові варіанти не просто посилаються на назву знаку, а описують ситуацію, яка виникає під дією цього знаку. Через специфіку «Я-повідомлення» цих речень, дитина краще запам'ятовуватиме як їй слід діяти залежно від кожного знаку. Візуально завдання виглядає як таблиця з підписами та пустими рамками. Як відповідь, дитина має вклеїти у пустий блок наліпку відповідного знаку. Аркуш із наліпками для використання розміщено у центральній частині внутрішнього блоку посібника. Ще одне завдання розвиває у дітей уважність. Візуально завдання нагадує фрагмент з книги-вімельбуху, тобто книжки-розглядалки, у якій зображено багато дій та сцен в одній ілюстрації. На сторінці розміщена велика ілюстрація міста та дороги, по якій пересуваються пішоходи. Дитині пропонується обвести ручкою або олівцем персонажів, які порушують правила дорожнього руху. Наприклад, які переходять дорогу у забороненому місці.

У сукупності, дизайн всіх елементів посібника з дорожніх знаків для дітей та підлітків успішно перетворює навчальний посібник на візуально організований та інтерактивний інструмент, де кожен елемент працює на підвищення ефективності сприйняття інформації.

Висновки до розділу III

У третьому розділі описано практичну реалізацію проєкту – розробку ілюстрованого видання з правил дорожнього руху, а конкретно дорожніх знаків. На основі критеріїв, сформульованих у попередніх розділах, визначено характеристики видання. Результати власного опитування цільової аудиторії

підтвердили актуальність створення нового посібника: 100% респондентів визнали важливість раннього вивчення знаків, проте 64,3% зазначили складність їх запам'ятовування, а 50% вказали на непривабливий дизайн наявних матеріалів. Концепція передбачає вікове позиціонування, орієнтоване на дітей середнього шкільного віку від 8 до 15 років, і використання візуального стилю, який відповідає психологічним особливостям цієї аудиторії та коміксової графіки, що спонукає їх пізнавальний інтерес. Процес розробки включав ретельну роботу над функціональністю видання. Було обрано формат А5 та простий спосіб скріплення на скобу для забезпечення доступності та низької собівартості видання для потенційної благодійної реалізації. Було здійснено систематизацію інформації, її розподіл на сім колірно-кодованих розділів, відповідно до груп знаків, та налаштування модульної сітки на дві шпальти. Також створено детальні макети розворотів внутрішнього блоку та обкладинки. У результаті, кожен елемент свідомо підібраний для комфортного сприйняття інформації. У дизайні використано шрифт без засічок для максимальної читабельності, колірні акценти по зрізу книги для полегшення навігації, а також елементи інтерактивного воркбука. Інтеграція таких завдань як лабіринт, пошук порушників правил дорожнього руху та співвідношення знаків із їх функцією відповідає запиту на інтерактивність від 90% опитуваних. Кожен розділ містить чіткий заголовок, характеристику дорожніх знаків через спрощенні категорії, великі зони для ілюстрацій. Все це забезпечує, що видання стане візуально організованим та інтерактивним інструментом, що ефективно підвищує пізнавальний інтерес до вивчення дорожніх знаків.

ВИСНОВКИ

1. Виявлено особливості розвитку дизайну друкованих ілюстрованих видань для дітей. Історія розвитку дитячої ілюстрації нерозривно пов'язана із вихованням та всебічним розвитком особистості. Ілюстрації в друкованих виданнях для дітей є одночасно візуальною інтерпретацією тексту та повноцінним жанром образотворчого мистецтва. Використання ілюстрації як головного інформаційного інструменту простежується з початку історії дитячих друкованих видань.

2. Проаналізовано дизайн існуючих друкованих видань для дітей про правила дорожнього руху. Аналіз історії становлення на ринку освітніх видань із ПДР виявив стильову та вікову прогалину в дизайні, адже більшість матеріалів або занадто спрощені, орієнтовані на дошкільнят, або занадто офіційні, призначені для дорослих. Це призводить до того, що важлива інформація ігнорується підлітками через візуальну невідповідність дизайну їхньому віку та інтересам. Цей висновок підкреслив необхідність подальших досліджень, спрямованих на конкретизацію знань про візуалізацію саме у сфері навчання дітей безпеці на дорозі.

3. Виявлено особливості сприйняття візуальної інформації дітьми різних вікових груп під час навчання. Ефективність дизайну має ґрунтуватися на психофізіологічних та когнітивних особливостях цільової аудиторії, а стилістика ілюстрацій повинна відповідати їхньому рівню розвитку. Для молодшої вікової категорії візуальна структура має бути інтуїтивно зрозумілою з мінімізацією текстових блоків, тоді як для старших груп допускається складніший контент, але зі збереженням інтерактивності та емоційної залученості.

4. Досліджено особливості візуалізації навчальної інформації для формування у дітей безпечної поведінки на дорозі. Проблема навчання ПДР полягає в абстрактності фізичних явищ та дорожніх знаків. Тому візуалізація має виконувати функцію декодування складних понять, вписуючи їх у звичне середовище через аналогії та порівняння. Дослідження підтвердило, що

пізнавальний інтерес та формування безпечної поведінки вимагають не лише доповнення тексту ілюстраціями, а й використання простих аналогій та інтеграції мнемотехнічних прийомів для запам'ятовування інформації. Крім того, проаналізовано сучасні гігієнічні вимоги до візуального оформлення матеріалів, дотримання яких є критично важливим для збереження зору дитини. Досліджено потенціал інноваційних конструкцій, які перетворюють друковане видання на інтерактивний продукт.

5. Розроблено дизайн-концепцію ілюстрованого видання для дітей про правила дорожнього руху. Для роботи застосовано результати виявлених критеріїв та результатів власного опитування, що підтвердило актуальність потреби у дитячому посібнику про дорожні знаки. Концепція передбачає вікове позиціонування, орієнтоване на дітей середнього шкільного віку від 8 до 15 років, і використання сучасного візуального стилю. Процес розробки включав систематизацію інформації на колірно-кодовані розділи для полегшення навігації, створення ергономічного формату А5 зі скріпленням на скобу, а також розробку шаблонів верстки з використанням шрифту без засічок та модульної сітки. У результаті, кожен елемент у дизайні видання свідомо підібраний для комфортного сприйняття інформації.

У висновку, виконана робота підтверджує, що систематичне застосування принципів комунікаційного дизайну, обґрунтованих психолого-педагогічними дослідженнями, є необхідною умовою для створення візуально організованого та інтерактивного навчального посібника для дітей і підлітків про дорожні знаки, здатного ефективно підвищити інтерес учнів до вивчення правил дорожнього руху.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алтухова, А. В., & Сорока, К. В. (2022). Історичні аспекти розвитку художнього оформлення книги та книжкової ілюстрації.
2. Бардовський, Б. О., Мельниченко, С. О., Розум, Т. В., & Скиба, В. М. (2021). Дослідження впливу способу подачі інформації на процес її сприйняття.
3. Бариш, О. О. (2019) Необхідність введення вивчення предмета «правила дорожнього руху» в початковій, середній та старшій школах. Рекомендовано до друку Вченою радою Полтавського національного педагогічного університету імені ВГ Короленка Протокол № 12 від 27 травня 2019 р., 408.
4. Білоусова, Л. І., & Житеньова, Н. В. (2017). Функціональний підхід до використання технологій візуалізації для інтенсифікації навчального процесу. Інформаційні технології і засоби навчання, (57, вип. 1), 38-49.
5. Бондаренко, С. А. (2023). Ефективність використання інформаційного дизайну в освітніх плакатах. Час мистецької освіти. Час мистецької освіти «Мистецька освіта: наукові дискусії»: зб. статей XII Всеукраїнської наук.-практ. конф.
6. Бондаренко, С., & Фомін, В. (2023). Основні аспекти розробки якісного дизайну навчальних матеріалів. Professional Art Education, 4(2), 13–20.
7. Ватаманюк, Г. (2017). Розмаїття дитячих книг—передумова формування читацьких інтересів дошкільників. Педагогічна освіта: теорія і практика: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім. Івана Огієнка, 23(2-2017), 147-153.
8. Головка, О. А. (2016). Роль засобів візуальної комунікації на прикладі інфографіки для дітей. Обрії друкарства, 1(5), 18–25.

9. Електронний посібник з дисципліни: Товарознавство дисциплін. (2017). Луцький національний технічний університет. URL: https://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/готовий/page6.html
10. Єфімова, М. П. (2012). Виникнення та етапи формування дитячої книги. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв, (8), 12-14.
11. Єфімова, М. П. (2013). Інтерактивна дитяча книга в Україні: становлення та перспективи. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку, 2(19), 259–263.
12. Єфімова, М. П. (2014). Типологія дитячої книги. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку, (20 (2)), 143-147.
13. Єфімова, М. П. (2015). Інноваційні технології проектування і виробництва дитячих книги. Вісник ХДАДМ: Зб. наук. пр./За заг. ред. ВЯ Даниленка.–Харків: ХДАДМ, (7), 28-32.
14. Жирнова, К. В. (2023). Особливості стилістики графічного оформлення науково-популярної літератури з урахуванням вікових характеристик читача. Молодий вчений.
15. Житеньова, Н. В. (2019). Візуальні дидактичні засоби: створення та використання в освітній практиці. Навчально-методичний посібник. Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди.
16. Здор, О. Г. (2020). Дизайн книги. Синтез змісту і форми: мистецькі та наукові аспекти. Матеріали 25-ї Міжнародної науково-практичної конференції Ерделівські читання, 267-281.
17. Коваль Н. (2019, 21 серпня). Чому художники часів УРСР йшли у дитячу ілюстрацію. Читомо - портал про культуру читання і мистецтво книговидавання. URL: <https://chytomo.com/chomu-khudozhnyky-chasiv-ursr-jshly-u-dytiachu-iliustratsiiu>
18. Колосок, І. О. (2017). Активізація пізнавальної діяльності студентів в умовах практичної підготовки з дисципліни Правила

дорожнього руху. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Техніка та енергетика АПК, (258), 329-338.

19. Корнієць, Н. В., & Вовк, О. В. (2020). Сучасні прийоми верстки та дизайну як засоби підвищення ефективності сприйняття навчального матеріалу.

20. Котлова, Л. О. (2014). Загальні вимоги до змісту та оформлення навчальних посібників та навчально-методичної літератури (методичні рекомендації для викладачів на основі чинних нормативних документів).

21. Кулік, Л. Й., Кадиляк, М. С., Котмальова, О. Г., & Мусійовська, М. М. (2020). Класифікація та технологічні особливості виготовлення дитячих книг. Квалілогія книги, 2(38), 40–48. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/6868/1/Kk_2020_2_7.pdf

22. Ліпчевська, І. Л. (2022). Сучасний підручник для початкової школи: проблема візуалізації. Проблеми сучасного підручника, (29), 108-116.

23. Миколаєнко, Н. М. (2018). Дитячі освітні видання: історія та класифікація.

24. Останіна, Г. (2025). Формування інтересу до читання в дітей старшого дошкільного віку. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка, (1), 51-57.

25. Про затвердження Державних санітарних норм і правил «Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей». (2025, 8 квітня). Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0077-07#Text>

26. Рульова, Є. В. (2025). Осучаснення дизайну навчальних матеріалів для дітей про правила дорожнього руху. Сталий розвиток суспільства та дизайн діяльність у просторі територіальної айдентики, 156-158.
27. Солсбері, М., & Стайлз, М. (2023). Дитячі книжки-картинки: Мистецтво візуальної оповіді. Друге видання. ArtHuss. (Оригінал опубліковано 2019 р.)
28. Стадницька, Ю. В. (2008). Мотивація підлітків до читання науково-пізнавальної літератури. Поліграфія і видавнича справа, (2), 72-78.
29. Тимовський О. А., Репік І. А. «Дитина у світі дорожнього руху» Програма з формування основ безпечної поведінки дітей дошкільного віку під час дорожнього руху. Тернопіль : Мандрівець, 2016. 32 с.
30. Тронь, Л. Р. Мнемотехніка - технологія ефективного засвоєння інформації в умовах сучасної освіти. Всеосвіта – національна освітня платформа. URL: <https://vseosvita.ua/library/mnemotehnika-tehnologia-efektivnogo-zasvoenna-informacii-v-umovah-sucasnoi-osviti-183609.html>
31. Трунова, В. (2018). Формування читацьких інтересів дітей на перших етапах початкової шкільної освіти. Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. Серія «Педагогічні науки», 98-106.
32. Федіна, Ю. (2014). Освітньо-виховний потенціал ілюстрації дитячої книги. Вісник Інституту розвитку дитини. Сер.: Філософія, педагогіка, психологія, (35), 119-124.
33. Фіялка, С. Б. (2017). Розмаїття засобів утримання читацької уваги в сучасній пізнавальній книзі для дітей. Поліграфія і видавнича справа, (2), 163-173.
34. Хмельовська, О. (2023, 14 квітня). Від потворного до злого: Як змінився книжковий дизайн України за 30 років. Читомо - портал про культуру читання і мистецтво книговидавання. URL:

<https://chytomo.com/vid-potvornoho-do-zloho-iak-zminyvsia-knyzhkovyj-dyzajn-ukrainy-za-30-rokiv>

35. Челомбітько, В. Ф., & Мажуга, М. О. (2016). Використання ілюстративного матеріалу для створення книжкових та електронних мультимедійних видань. *Біоніка Інтелекту*, 1(86), 114.
36. Шинкар, Т. С. (2018). Особливості розвитку дитячих освітніх видань в Україні. *Соціум. Документ. Комунікація. Серія «Філологічні науки»*, (5), 126–138.
37. A Handbook for Child Safety. MobileKids for road safety and mobility of the future. URL: https://www.mobilekids.net/en/blue_book_china
38. Conley, C. (2024, 12 березня). From Classroom to Highway: The Evolution of Driver's Education. Safe2Drive. URL: <https://www.safe2drive.com/blog/The-Evolution-of-Drivers-Education#:~:text=School%20districts%20in%20Pennsylvania%20and,driver%20education%20curriculum%20in%201934>
39. Driver and Vehicle Standards Agency. (2016, 20 жовтня). History of road safety, The Highway Code and the driving test. GOV.UK. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/history-of-road-safety-and-the-driving-test/history-of-road-safety-the-highway-code-and-the-driving-test>
40. Driver Education. The Henry Ford – Museum, Greenfield Village & Rouge Factory. URL: <https://www.thehenryford.org/collections-and-research/digital-collections/expert-sets/105937>
41. Elmer The Safety Elephant. Canadian Animation, Cartooning and Illustration. URL: <https://canadianaci.ca/Encyclopedia/2091>
42. Elmer's Story. Elmer The Safety Elephant: Elmer l'Éléphant prudent. URL: <https://elmer.ca/elmers-story>
43. Green Cross Code Man (2018, 13 січня). ComicScene magazine. URL: <https://comicscene.org/2018/01/13/green-cross-code-man>

44. Green Cross Code. Wikipedia, the free encyclopedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Green_Cross_Code
45. Heitmann, J. (2019). Making a Nation of Drivers: Driver Education and Sportsmanlike Driving, 1936-1975. *Automotive History Review*, (59), 76–83.
46. Hughes, N. (2021, 12 лютого). The Untold Story of the Highway Code. The Historic England Blog. URL: <https://heritagecalling.com/2021/02/12/the-untold-story-of-the-highway-code>
47. Landahl, J. (2022). Educationalising Death: The Emergence of Traffic Education in Swedish Elementary Schools. *Nordic Journal of Educational History*, 9(2), 107-123.
48. Learning from Comenius. (2011). TEFL Ideas. URL: <https://www.teflideas.com/008-Learning-from-Comenius.html?i=1>
49. McNamara, C. (2014, 14 травня). In the Image of God. John Comenius and the First Children's Picture Book. *The Public Domain Review*. URL: <https://publicdomainreview.org/essay/in-the-image-of-god-john-comenius-and-the-first-children-s-picture-book>
50. Private Transport. Normandy in Surrey. URL: <https://normandyhistorians.co.uk/car.html#anchor661954>
51. Ramos, A. M., & Navas, D. (2022). Crossroads between nonfiction books and picturebooks: the relevance of designing the information. *Bookbird: A Journal of International Children's Literature*, 60(4), 17-27.
52. RoSPA History timeline. Key milestones in safety and accident prevention. RoSPA. URL: <https://www.rospa.com/about-us/history/timeline>
53. The Evolution of Children's Book Illustrations: A Journey Through Time. (2022, 22 червня). Happy Designer. URL: <https://www.happydesigner.co.uk/the-evolution-of-childrens-book-illustrations-a-journey-through-time>

54. Top Tips Street Smart, Road Safe Booklet. Road Safe NI. URL: <https://www.roadsafeni.org/top-tips-street-smart-road-safe-booklet>
55. Trifunović, A., Pešić, D., Čičević, S., & Antić, B. (2017). The importance of spatial orientation and knowledge of traffic signs for children's traffic safety. *Accident Analysis & Prevention*, 102, 81-92.
56. Tufty the Squirrel. RoSPA's iconic child safety mascot. RoSPA. URL: <https://www.rospace.com/about-us/history/tufty>
57. Wang, K., Wu, C., Meng, L., Qiu, H., Zhu, Q., & Wu, D. (2025). Street safety through children's eyes: integrating Photovoice and machine learning to uncover disparities in environmental safety perception between children and adults. *Frontiers in Psychology*, 16.

ДОДАТКИ

Додаток А. Навчальні видання про правила та безпеку дорожнього руху

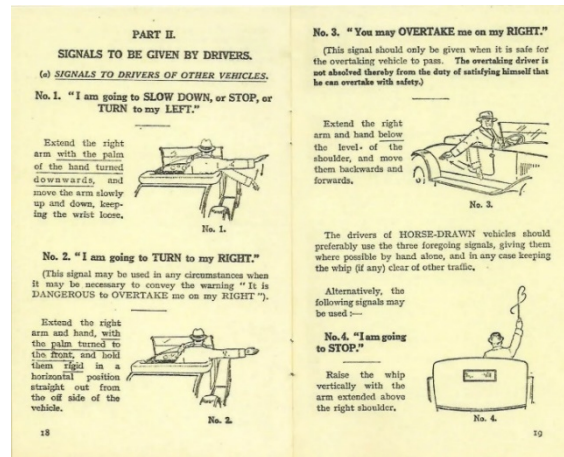
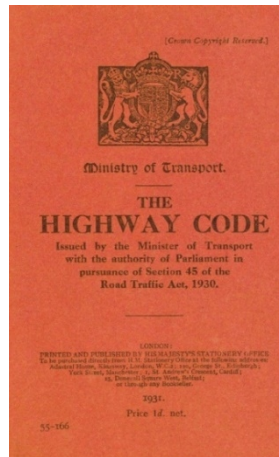

Рис. А.1 – обкладинка «The Highway Code» (1931);

Рис. А.2 – сторінки «The Highway Code» (1931).

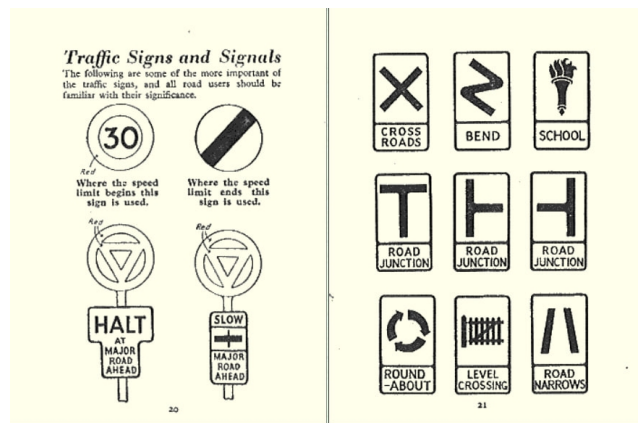
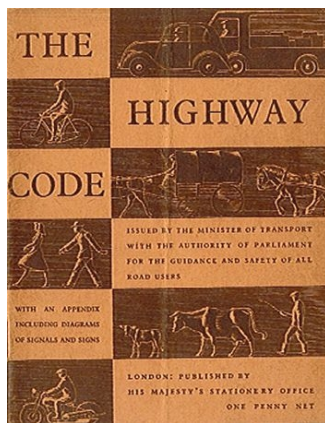

Рис. А.3 – обкладинка «The Highway Code» (1946);

Рис. А.4 – сторінки «The Highway Code» (1946).

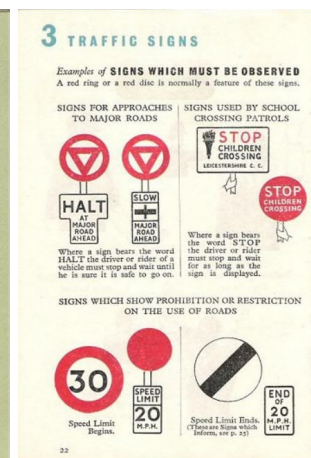
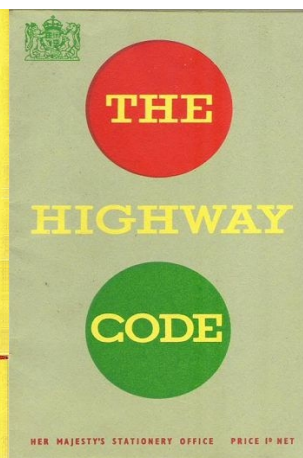
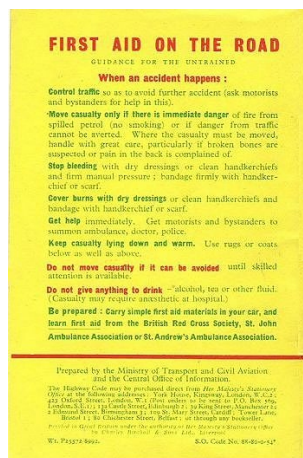

Рис. А.5 – обкладинка «The Highway Code» (1956);

Рис. А.6 – сторінки «The Highway Code» (1956).

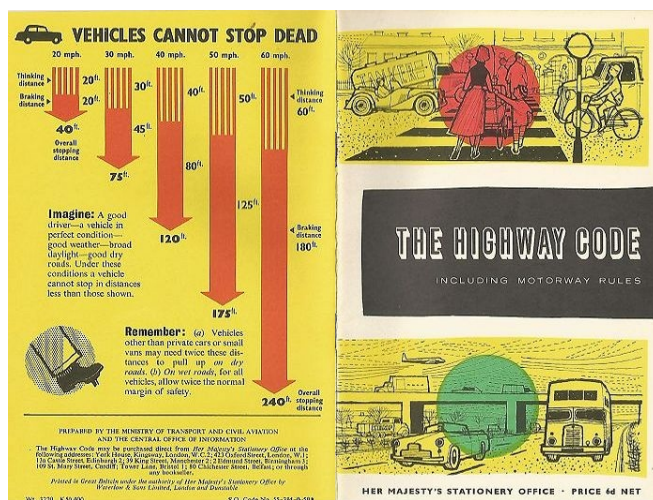

Рис. А.7 – обкладинка «The Highway Code» (1959);

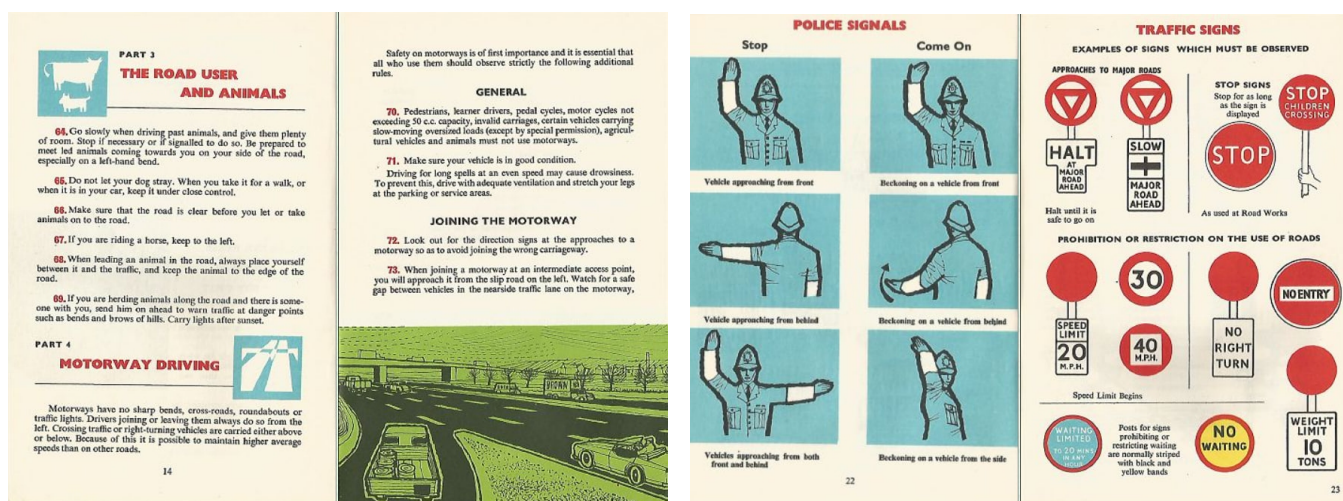

Рис. А.8 – сторінки «The Highway Code» (1959);

Рис. А.9 – сторінки «The Highway Code» (1959);

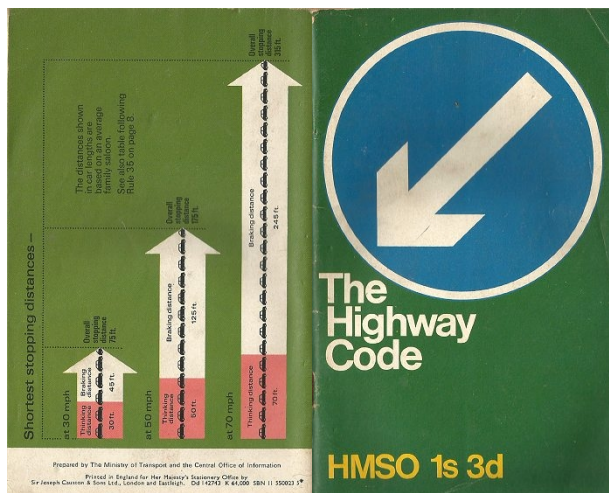

Рис. А.10 – обкладинка «The Highway Code» (1968);

Рис. А.11 – сторінки «The Highway Code» (1968);

Рис. А.12 – сторінки «The Highway Code» (1968);

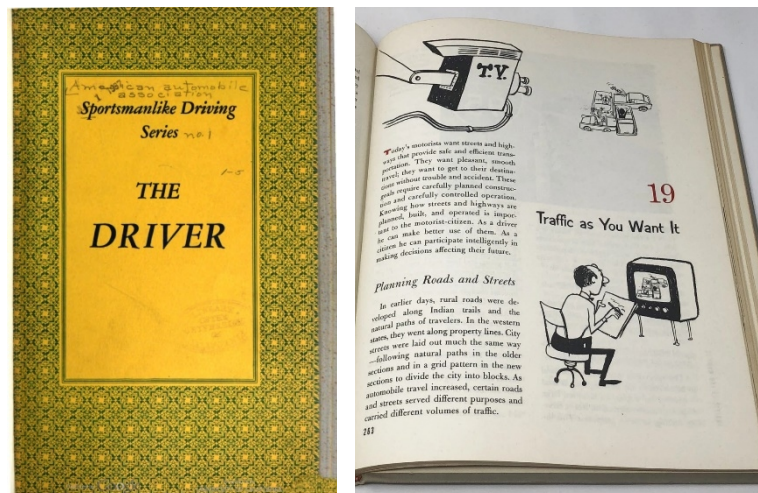

Рис. А.13 – обкладинка «Sportsmanlike Driving» (1937);

Рис. А.14 – сторінка «Sportsmanlike Driving» (1937);

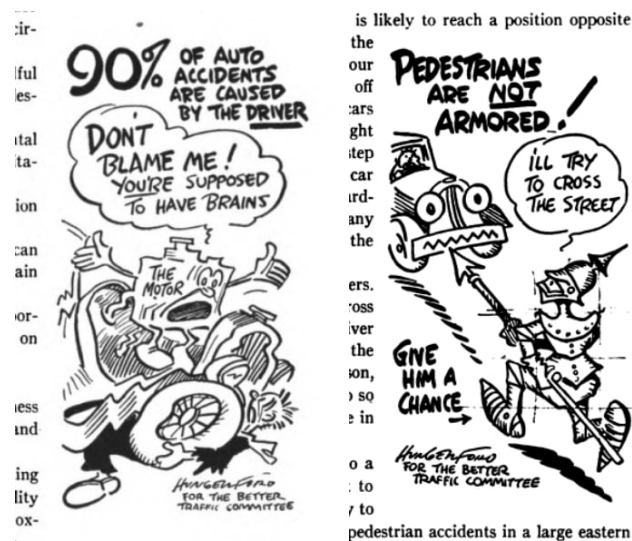

Рис. А.15 – ілюстрації «Sportsmanlike Driving» (1937);

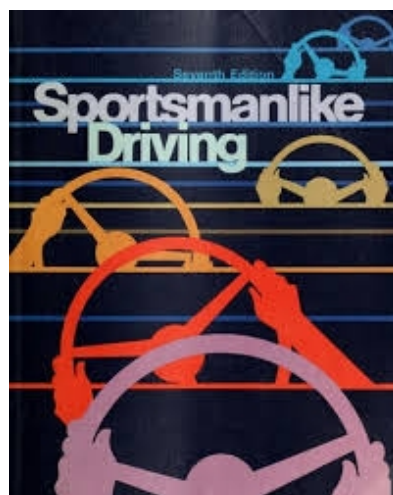
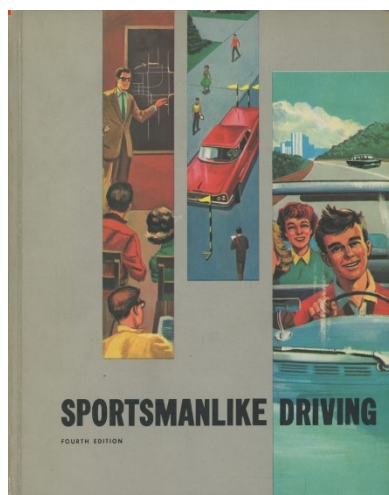

Рис. А.16 – обкладинка «Sportsmanlike Driving» (1961);

Рис. А.17 – обкладинка «Sportsmanlike Driving» (1975);

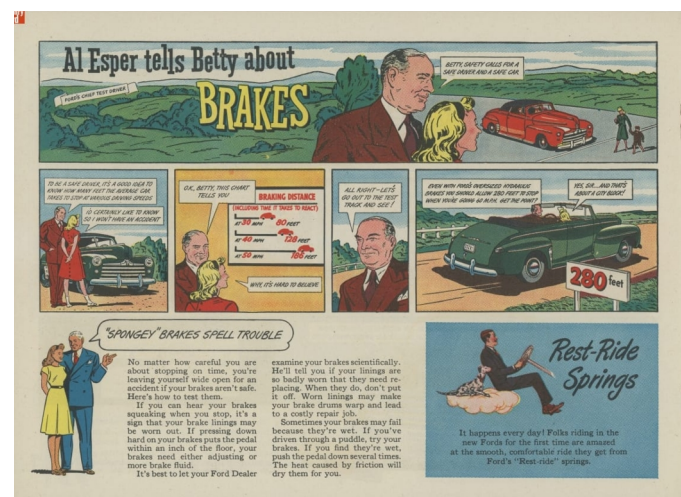
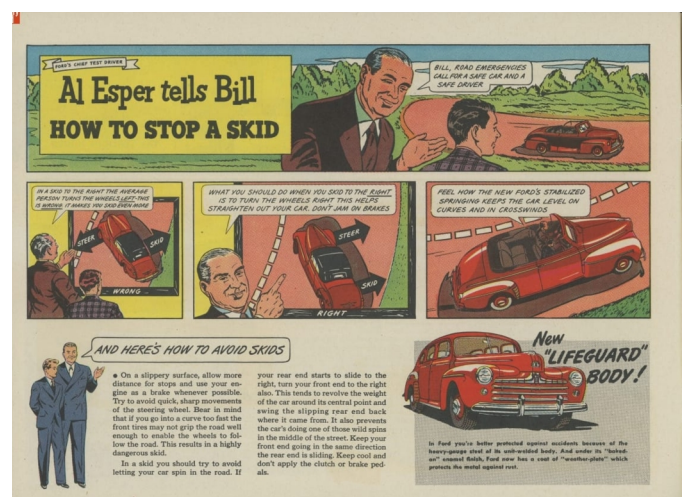
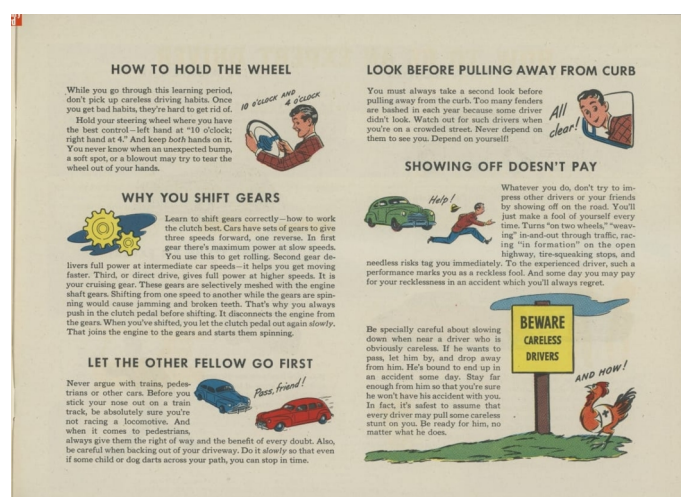

Рис. А.18 – обкладинка «How to Be an Expert Driver» (1947);

Рис. А.19, А.20, А.21 – сторінки «How to Be an Expert Driver» (1947);

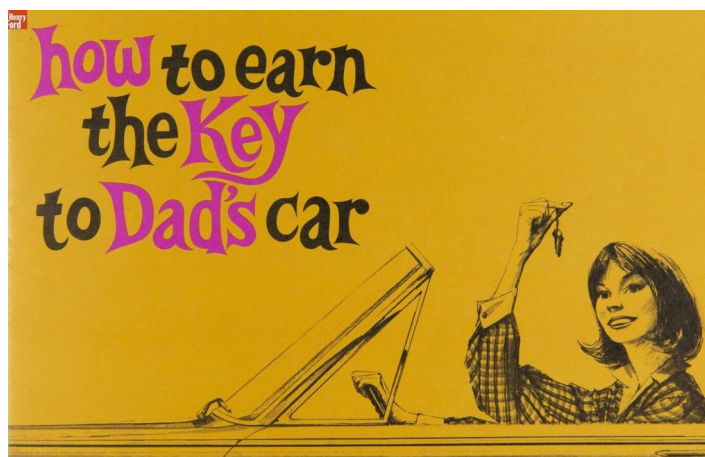

Рис. А.22 – обкладинка «How to Earn the Keys to Dad's Car» (1966);

Рис. А.23 – сторінки «How to Earn the Keys to Dad's Car» (1966);

Рис. А.24 – редизайн маскота Elmer the Safety Elephant;

Рис. А.25, А.26, А.27 – комікси з маскотом Elmer the Safety Elephant;

Рис. А.28 – редизайн маскота Tufty Fluffytail (1953, 1979, 1990);

Рис. А.29 – обкладинка «The Tufty Club»;

Рис. А.30 – сторінки «The Tufty Club»;

Рис. А.31 – обкладинка «Furryfolk Adventures»;

Рис. А.32 – сторінки «Furryfolk Adventures»;

Рис. А.33 – постер з маскотом Green Cross Man;
Рис. А.34 – комікси з маскотом Green Cross Man;

Рис. А.35 – обкладинка «Street Smart Road Safe»;
Рис. А.36 – сторінка «Street Smart Road Safe»;

Рис. А.37 – дитячі книжки про ПДР від організації «MobileKids»

Рис. А.38, А.39, А.40 – обкладинки трьох частин «1000 та 1 поворот»;

Рис. А.41, А.42, А.43, А.44 – сторінки «1000 та 1 поворот»;

Рис. А.45 – обкладинка «Як дорогу перейти?»;

Рис. А.46 – сторінки «Як дорогу перейти?»;

Рис. А.47 – обкладинка «Твої дороги. Дорожня грамота»;

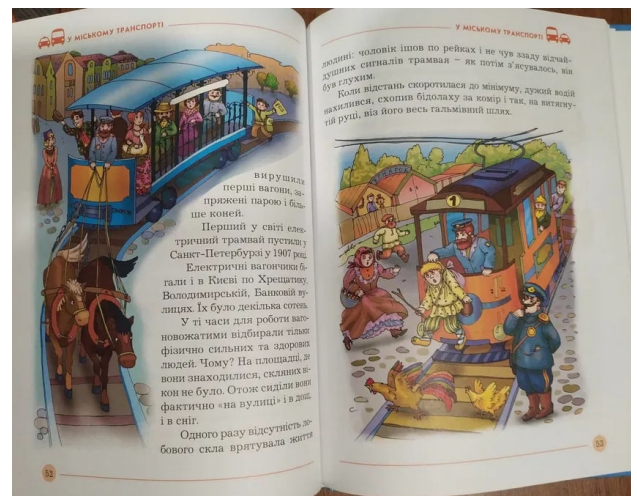

Рис. А.48, А.49 – сторінки «Твої дороги. Дорожня грамота»;

Рис. А.50 – обкладинка «Дорожні знаки для юних пішоходів»;

Рис. А.51 – сторінки «Дорожні знаки для юних пішоходів»;

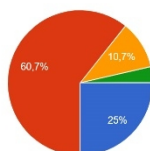
Рис. А.52 – обкладинка «Подорож країною дорожніх знаків»;

Рис. А.53, А.54 – сторінки «Подорож країною дорожніх знаків»;
ДОДАТОК Б. Результати опитування

2. Яким видом транспорту ви користуєтеся найчастіше?

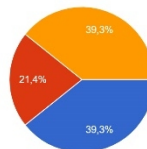
28 відповідей

● Хорду пішки
● Громадський транспорт (автобус, тролейбус, трамвай, метро)
● Велосипед, самокат
● Автомобіль (пасажир)

3. Чи обговорюєте ви з дорослими дорожні знаки під час спільних поїздок чи прогулянок?

28 відповідей

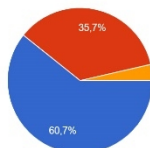

● Так, регулярно
● Іноколи
● Рідко або ніколи

с. Б.1; Рис. Б.2

4. Чи важливо учням вивчати дорожні знаки у позашкільний час?

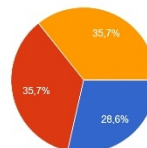
28 відповідей

● Важливо для засвоєння знань
● Частково, залежить від бажання дитини
● Не важливо, шкільної програми достатньо

5. Наскільки ви впевнені у своїх знаннях дорожніх знаків?

28 відповідей

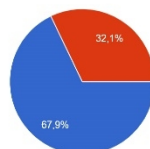

● Знаю декілька дорожніх знаків для пішоходів
● Знаю більшість дорожніх знаків, але не їх точне значення
● Знаю більшість дорожніх знаків і їх значення

с. Б.3; Рис. Б.4

6. Чи вмієте ви розрізняти різні групи дорожніх знаків (попереджувальні, заборонні, наказові,...)?

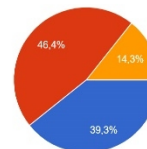
28 відповідей

● Так
● Ні

7. Як часто ви свідомо шукаєте дорожні знаки під час руху (як пасажир, пішохід, велосипедист)?

28 відповідей

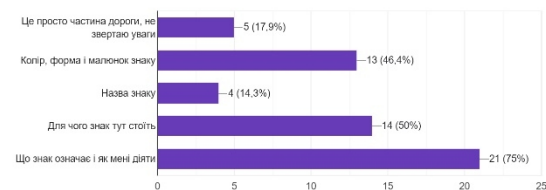

● Часто спостерігаю за знаками
● Помічаю знаки несвідомо
● Не помічаю знаків

с. Б.5; Рис. Б.6

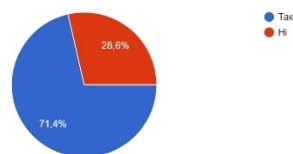
8. Про що ви думаєте, коли бачите дорожній знак?

28 відповідей

9. Чи доводилося вам коли-небудь "гуглити" або питати дорослих про значення дорожнього знаку?

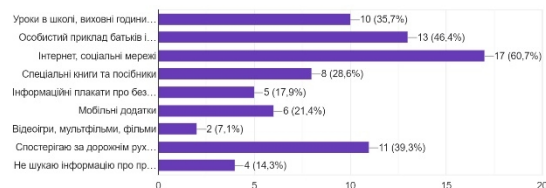
28 відповідей

с. Б.7; Рис. Б.8

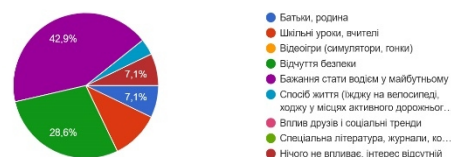
10. З яких джерел ви зазвичай отримуєте інформацію про правила дорожнього руху (ПДР)?

28 відповідей

11. Що найбільше мотивує вас до вивчення правил дорожнього руху (ПДР)?

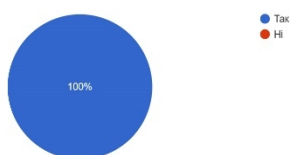
28 відповідей

с. Б.9; Рис. Б.10

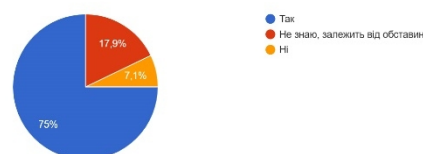
12. На вашу думку, вивчення дорожніх знаків у молодшому віці полегшить подальше навчання в автошколі?

28 відповідей

13. Чи хочете ви водити машину або мотоцикл у майбутньому?

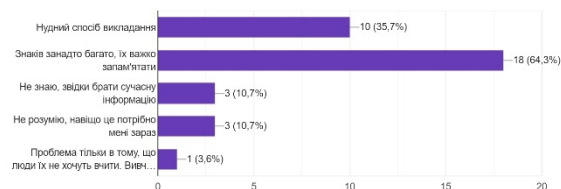
28 відповідей

с. Б.11; Рис. Б.12

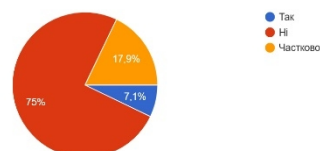
14. Які труднощі ви бачите у вивченні дорожніх знаків?

28 відповідей

15. Чи вважаєте ви, що знання ПДР є неактуальними для життя учнів і потрібні лише в майбутньому (для водіння)?

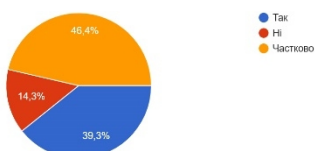
28 відповідей

с. Б.13; Рис. Б.14

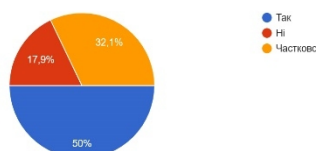
16. Чи вважаєте ви, що низький інтерес учнів пов'язаний із важким для розуміння викладом ПДР у більшості матеріалів?

28 відповідей

17. Чи вважаєте ви, що дизайн навчальних матеріалів з ПДР (посібників, плакатів) не приваблює сучасних учнів?

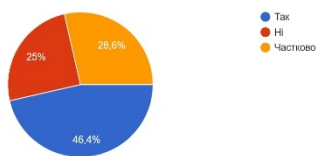
28 відповідей

с. Б.15; Рис. Б.16

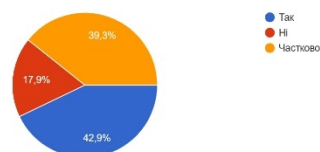
18. Чи вважаєте ви, що у шкільній програмі на вивчення ПДР відведено недостатньо часу?

28 відповідей

19. Чи вважаєте ви, що низький інтерес учнів пов'язаний з нестачею сучасних, якісних дитячих товарів/ресурсів на тему ПДР?

28 відповідей

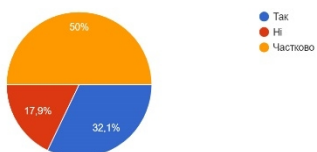

с. Б.17; Рис. Б.18

Ри

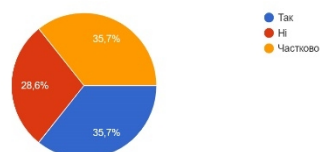
20. Чи вважаєте ви, що низький інтерес учнів до ПДР є результатом негативного прикладу порушення правил дорослими (батьками, героями фільмів, друзями)?

28 відповідей

21. Чи вважаєте ви, що низький інтерес учнів пов'язаний з відсутністю сучасних "героїв" (рольових моделей), які б активно пропагували безпечну поведінку на дорозі?

28 відповідей

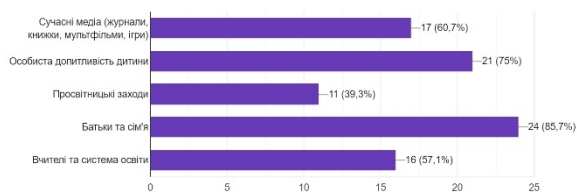

с. Б.19; Рис. Б.20

Ри

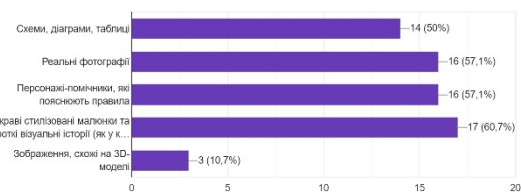
22. Що або хто формує інтерес дитини до вивчення правил дорожнього руху (ПДР)?

28 відповідей

23. Які графічні елементи в підручнику найбільше викликають у вас довіру та бажання вчитися?

28 відповідей

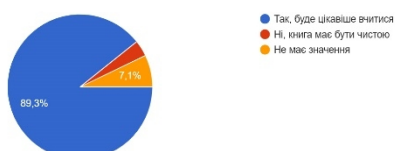

с. Б.21; Рис. Б.22

Ри

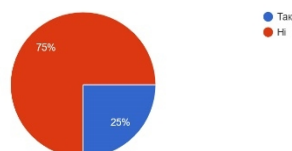
24. Чи стане освітній посібник цікавішим, якщо ви зможете виконувати у ньому завдання (розфарбовувати, дописувати, ставити позначки, клеїти наліпки)?

28 відповідей

25. Чи часто ви користуєтеся QR-кодом у книзі для отримання додаткової інформації?

28 відповідей

с. Б.23; Рис. Б.24

Ри

ДОДАТОК В